Lodzer Tageblat № 18

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

לאדזשער טאגעבלאט

היינט 6 זייטען

רעדאקציע און אדמיניסטראציע: פיעטריקאווער 16. טעלעפאנען פון: רעדאקציע 1000-57, פון אדמיניסטראציע 100-47. | מיטוואך, פ׳ בא, ג׳ שבט תרצ״א | 21 stycznia 1931 r. | 24-סטער יאהרגאנג

ענין בריסק רופט ארויס א שטורם אין דער סיים-קאמיסיע

ענדעקישער פארשלאג צוצוציהען די שולדיגע צו פעראנטווארטליכקייט ווערט אפגעווארפען

וואַרשאַ. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די גאנצע אויפמערקזאמקייט פון סיים איז היינט געווען געווידמעט דעם ענין בריסק, וואס איז בעטראכט געווארען אויף דער זיצונג פון דער יורידישער קאמיסיע ביים סיים.

אויפ'ן סדר-היום איז געשטאנען דער פארשלאג פון די ענדעקעס צוצוציהען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט די שולדיגע אין אנטון ענוים קשים די ארעסטירטע דעפוטאטען אין בריסק.

דער גרויסער זיצונגס-זאל פון דער יורידישער קאמיסיע איז געווען איבערגעפילט. צו דער זיצונג זענען אויך געקומען די דעפוטאטען באַרליצקי, דוביא און קערניק.

די רעגירונג איז געווען פארטרעטען דורך מיניסטער מיכאלאווסקי און וויצע-מיניסטער שעטשקאווסקי.

פאר'ן צוטרעטען צו דער זיצונג לעגט דעפ. טראמפטשינסקי פאר, אז מען זאל וועהלען א ספעציעלען פערטרעטער פון פארזיצענדען אויף דער היינטיגער זיצונג, ווייל דער פארזיצענדער צאר איז א נוגע בדבר.

דעפ. צאר זאגט זיך ארויס געגען פארשלאג.

דעפ. זשולאווסקי איז פאר אנגענומען טראמפטשינסקי'ס פארשלאג, ווייל דאס איז נישט בלויז א פראגע פון רעגולאמין נאר פון טאקט.

פארז. צאר שליסט די דיסקוסיע און גיט דאס ווארט דעם רעפערענט אדוו. פאסבאלסקי (ב.ב.).

דער רעפערענט אנאליזירט אלע 4 פונקטען פון ענדעקישען פארשלאג און קומט צום אויספיהר, אז דער ערשטער פארוואורף וועגען אונגעזעצליכען ארעסטירען די דעפוטאטען איז נישט קיין גערעכטער, מחמת די ארעסטען זענען פארגעקומען אין הסכם מיט די פאר-שריפטען פון געזעץ.

דער צווייטער פארוואורף וועגען אנזעצען די ארעסטירטע אין דער בריסקער פעסטונג איז שוין בעטראכט געווארען דורך דער בערופענער אינסטאנץ, דורכ'ן קרייז-געריכט, וועלכעס האט מאַקי אלע אנקלאגעס פון די ארעסטירטע נישט גענומען אין אכט. צוליב דעם, וואס דאס קרייז-געריכט איז די ענדגילטיגע אינסטאנץ וואלט דאס קוועסטיאנירען דעם ענדגילטיגען געריכטס-אורטייל דורך דער יורידישער סיים-קאמיסיע בעדייט א פארלעצונג פון דער קאנסטיטוציע, וואס גאראנטירט די אומאפהענגיגקייט פון די ריכטער.

וואס שייך דעם אויזאלירען די ארעסטירטע פון דער אויסערער וועלט, איז דאס די רעכט פון אויספארשונגס-ריכטער.

דער פארשלאג פון די ענדעקעס ענטהאלט נישט קיין קאנקרעטע בעווייזען. ער זאגט נאר בדרך כלל, אז מען האט די ארעסטירטע דעפוטאטען אין בריסק געפייניגט און אויסגעהונגערט. אזעלכע אלגעמיינע פארווארפען, זאגט אדוו. פאסבאלסקי, קאן די קאמיסיע נישט בעטראכטען. ערשט די אינטערפעלאציע פון פ.פ.ס. ענטהאלט קאנקרעטע פארווארפען, אבער היינט פערנעהמט זיך די קאמיסיע בלויז מיט'ן ענדעקישען פארשלאג. צוליב דעם אלעמען שטעלט פעסט דער רעפערענט, אז די יורידישע קאמיסיע האט נישט די קאמפעטענץ צו בעטראכטען דעם דאזיגען ענין.

די דיסקוסיע

אין דער דיסקוסיע טרעט ארויס מיט א לענגערער רעדע דעפ. סטראנסקי (ענדעק). ער ווייזט אן, אז דער אורזילישער בעריכט פון אדוו. פאסבאלסקי ענטשפרעכט לחלוטין נישט דער ווירקליכקייט. די ארעסטירטע האט מען אויסגעהונגערט, מען האט פון זיי חוזק געמאכט, ווען זיי האבען זיך געוואלט צוקויפען בדוים, האט דער תפיסה-קאמענדאנט געזאגט צו איינעם פון די ארעסטירטע: „איהר ביסט אזא זדעבלאק, מא באַרוואס פערנעהמסטו זיך מיט באַלומק?".

סטראנסקי גיט דאן אן א גאנצע רייהע פאקטען, ווי מען האט געפאטשט קארפאנטי'ן, דעמבסקי האט בעקומען 30 שמיץ און האט עטליכע מאל געח'לש'ט. ליבערמאנ'ען אין קערניק'ן האט מען געשלאגען און אנגעזעצט אין קארצער. מען האט די דעפוטאטען געצוואונגען צו רייניגען די קלאזעטען מיט די הויכע הענד. איך האב אליין געזעהן מיט די דאקטוירים, זאגט סטראנסקי, וואס האבען מיר ערקלערט, אז עטליכע פון די ארעסטירטע האבען אנגעוואוירען דאס געזיכט אין בריסק. איך וויל אבער נישט אנגעבען זייערע נעמען, כדי נישט צו בעאינפלוסען זייערע פאמיליעס. אונבאוועגענס האבען מיר אלע געזאגט מיט אייגענע אויגען, ווי אויסגעמוטשעט זיי זענען.

עס איז מעגליך, אז איך אליין, ווען איך וועל קענען די אנקלאגעס געגען די אוקראינישע דעפוטאטען, וועל אויך אנערקענען, אז זיי זענען בעגאנגען א פערברעך געגען דער מלוכה, אבער איך וועל קיינמאל נישט אנערקענען, אז מיט יעמאן עס איז, זאל מען זיך אזוי בענעמען, ווי אין בריסק. מען האט ביי די ארעסטירטע גענומען רעוויזיעס, וואו אויסער מיט האט מען ביי זיי גארנישט געקאנט געפינען.

אין דער ווייטערדיגער דיסקוסיע האט גענומען דאס ווארט יוסטיץ-מיניסטער מיכאלאווסקי, וועלכער האט געבעטען, צוליב פארמעלע טעמים, אפצוואַרפען דעם ענדעקישען פארשלאג.

נאך די פאר ווערטער פון יוסטיץ-מיניסטער איז אין זאל ענטשטאנען א שרעקליכער טומעל. עס הערען זיך געשרייען: „דא איז נישט בריסק". דעפ. דוביא שרייט אויס: „מיך האט מען געשלאגען". עס רעדען זיך אנדערע שארפע ווערטער אויפ'ן אדרעס פון דער רעגירונג.

דעפ. פאדאסקי טראגט אריין א פארשלאג צו שליסען די דיסקוסיע. פאר'ן פארשלאג זענען פארהאן 2 שטימען און אויך געגען זענען פארהאן 2 שטימען. צאר שטעלט נישט נאכאמאל דעם פארשלאג צו אפשטימונג און ער פאלט דורך. עס ווערט ערקלערט א הפסקה אויף 2 שעה.

אויף דער נאכמיטאג-זיצונג קומט פאר דער המשך פון דער דיסקוסיע. עס נעמט א ווארט דעפ. זשולאווסקי. ער זאגט: עס איז נישט אמת, אז די בריסקער ארעסטירטע זענען געזעסען צוליב'ן צענטראלעוו-קאנגרעס אין קראקא. אויב אזוי וואלט איך דארף אויך ארעסטירט געווארען (שטימען: אויך איהר ווערט קומען די רייה).

דאן האלט זעהר א שארפע רעדע דעפ. טראמפטשינסקי. ער זאגט, אז שולדיג זענען בלויז מיניסטארען — דער געוו. יוסטיץ-מיניסטער צאר און דער איצטיגער — מיכאלאווסקי. דאך קאן מען צאר'ן אזוי ווייט נישט בעשולדיגען, ווי מיכאלאווסקי'ן, הערפאר וואס צאר האט זיך אויף דער זיצונג אין בעלוועדער ארויסגעזאגט געגען ארעסטירען די דעפוטאטען.

א שארפע רעדע האלט אויך דעפ. באלין. דעפ. רוג לייענט פאר א שריפטליכע ערקלערונג זון דיבוא'ן.

דעפ. פומפולקאווסקי (ענדעק) טראגט אריין א פארשלאג אונבעדינגט דעם ענין בריסק אנ'אנדערען רעפערענט, ווייל דעפ. פאסבאלסקי דאס נישט אויסגעשעפט און וויל נישט אויסשעפען דעם גאנצען מאטעריאל.

פארז. צאר האט דעם דאזיגען פארשלאג צוליב פארמעלע טעמים נישט געשטעלט צו אפשטימונג.

עס נעמט נאכאמאל א ווארט דעפ. פאסבאלסקי, וועלכער ערקלערט: איך שלאג פאר אפצוואַרפען דעם ענדעקישען פארשלאג, ווייל סיי ווי סיי וועלען אמוואהרשיינליכסטען די נייעמעזעגע בריסקער ארעסטירטע געשטעלט ווערען אין צוויי חדשים ארום פאר א געריכט.

דעפ. ווינדלער (ב.ב.) זאגט, אז מען מאכט א פערשוועהרונג און זי גיט זיך אפן, איז זי געזעצליך, ווען זי גיט זיך נישט אפן, איז עס א פערברעך. די בריסקער ארעסטירטע האבען געמאכט א פערשוועהרונג, וואס האט זיך נישט אנגעגעבען אין מאר זייער פערברעכען האבען זיי געמוזט בעשטראפט ווערען.

צום סוף ערקלערט ער, אז אויף דער אינטערפעלאציע פון פ.פ.ס. וועגען מעשה בריסק וועט די רעגירונג געבען א שריפטליכע ערקלערונג.

דער פארזיצענדער שטעלט צו א נאמענטליכער אפשטימונג דעם ענדעקישע פארשלאג און מיט 17 שטימען געגען 13 ווערט ער אפגעווארפען. מיט דער זעלבער צאהל שטימען ווערט אויך אפגעווארפען דער אוקראאינישער פארשלאג וועגען מעשה בריסק.

גרויסע פערפלייצונג אין תל-אביב

ירושלים, 20 (יט״א) אין משך פון די לעצטע 3 טעג בושעשעוועט אין גאנץ ארץ ישראל א מויראדיגער הוראגאן. דער ים איז ארויס פון די ברעגעס און פערגאסען דעם שטראנד ביי תל אביב-די אלענ-ביי אלע שטעט אונטערן וואסער. די פערפלייצונג האט צושעדיגט די עלעקטרישע איינריכטונג אין די גאסען. די באהנען פערשפעטיגען זיך, די בוי-ארבייטען ביים חיפה'ער פארט האבען געליטען גרויסע היזיקות. די שיפען קאנען נישט צוליב'ן שטורם זיך אפשטעלען אין יפה און אין חיפה. נאר זיי מוזען צופאהרען ביז ביירוט, און פון דארט פאהרען די פאסאזשירען אריין קיין ארץ ישראל מיט דער באַהן.

פון גאנצען לאנד מעלדעט מען וועגען היזיקות.

מיטגלידער פון אקציאנס-קאמיטעט זיך שוין פונאנדערגעפאהרען

לאנדאן 20 יאנואר (יטא) מאריס העקסטאר און ד״ר סענאטאר, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין די זיצונגען פון אקציאנס-קאמיטעט זענען שוין צוריק אפגעפאהרען קיין ארץ ישראל.

זיצונג פון דער בודזשעט-קאמיסיע

וואַרשאַ. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די בודזשעט-קאמיסיע האט היינט בעטראכט דעם בודזשעט פון בילדונגס-מיניסטעריום. מיט די שטימען פון דער רעגירונגס-מעהרהייט זענען אפגעווארפען געווארען אלע אויסבעסערונגען פון דער אפאזיציע. דאגעגען זענען אנגענומען געווארען אלע אויסבעסערונגען, וואס עס האט אריינגעטראגען דער רעפערענט אין פערשטענדיגונג מיט דער רעגירונג.

דאן איז די קאמיסיע צוגעטרעטען בעטראכטען דעם בודזשעט פון האנדעלס-מיניסטעריום. דער רעפערענט דעפ. מינלאווסקי גיט א בעריכט איבער דער ווירטשאפטליכער לאגע אין לאנד און זאגט זיך ארויס פאר בעגרענעצען דעם עטאטיזם און פאר אדורכפיהרען א פרייזען-פערקלענערונג אויף אנ'אדמיניסטראטיווען וועג.

א גרויסען רעפעראט האט געהאלטען דער האנדעלס-מיניסטער פרייסטאר און דער געוו. האנדעלס-מיניסטער קוויאטקאווסקי.

צוליב'ן גרויסען אינטערעס, וואס עס האט ארויסגערופען דער ענין בריסק, זענען צו דער בודזשעט-קאמיסיע געקומען גאנץ ווייניג מיטגלידער. כמעט אלע זענען געווען אויף דער זיצונג פון דער יורידישער קאמיסיע.

עס האט אויך געהאלטען א רעפעראט דעפ. ראזמארין, וועלכער האט געשילדערט דעם דלות און די נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען.

פירשט ראדזיוויל פראטעסטירט געגען ארויסטרירט פון די פראנצויזישע פאליטיקער געגען ענין בריסק

וואַרשאַ. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט האט אבגעהאלטען א זיצונג די קאמיסיע פאר אויסערן ענינים.

דער פארזיצענדער פון דער קאמיסיע, דעפ. פירשט ראדזיוויל האט אפגעגעבען אנ'ערקלערונג, אין וועלכער ער האט שארף געטאדעלט די אינטערווענץ פון די פראנצויזישע פאליטיקער פאול באנקור און לאקון אין די אינערליכע ענינים פון פוילען.

דאן האט פירשט ראדזיוויל פראטעסטירט געגען אופן פון טראקטירען דורך די דייטשען די ארעסטירטע פוילישע לייבטו-פליהער. דערנאך איז די קאמיסיע צוגעטרעטען בעטראכטען די פראיעקטען פון א רייהע ראטיפיקאציע-געזעצען.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 68 יאהר אונזער הייסגעליבטע און אונפערגעסליכע נ״ע

שרה ראזענצווייג

געב. רינאלדא (אקושערקע)

די לויה קומט פאר היינט מיטוואך ג׳ שבט תרצ״א 1 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז זגיערזשער 30a, וועגען וואס עס טיילען מיט אין גרויס צער די טיפטרויערענדע:

מאַן, קינדער און פאמיליע

„הזמיר" אל. קאשטשושקי 21

היינט, מיטוואך, דעם 21-טען יאנואר 8.30 א זייגער אוו

פידעל-רעציטאל

פון

בראניסלאווא ראטשטאדט

ביים קלאוויר: פראפ. טעאדאר רידער.

אין פראגראם געהען אריין די שאפונגען פון קארעלי, לאלא, מאצארט, פאגאניני, פראוואזניק, קרייזלער א. א.

בילעטען צום פרייז פון 1 ביז 4 זל. צו בעקומען אין דער פירמע מ. בערמאן (פעטריקאווער 53) און פון 4 נאכמיטאג ביי דער קאסע פון „הזמיר".

צו דער חתונה פון מיינע ליבע פריינד

רעגינא פייגענבלאט (לאדז)

מיט

ליפמאן ראטקאפף (גלאוונא)

ווינשט א גליקליכע צוקונפט

חיים שמולעוויטש.

בברכת מז״ט חמה ולבבית אנו מברכים את חברנו

ישראל יוסף גולדפינגער

לאירושיו את החברה לדעה צירל ווורדיגר

יהי צעדכם מאושר ותזכו לבנות בית נאמן לתורה ולעבודה בארץ משאת נפשנו.

המברכים: י. א. פיליק, מוטל גולדשטין, בונם צלקה, אלימלך דנציגר, יהודה ווינבערג, שמעון מידלזש.

ווינער ארטאפעדישע פראצאווניע

-אונטער אויפזיכט פון א דאקטאר ספעציאליסט — מאכט לויט גיפס-מאדעלען וקלאדקעס נעגען פלאט-פיס קינסטליכע פיס, ארטאפעדישע גארסעטען און אפאראטען א. ז. וו. גדאנסקא 28 וו. 1. פון 5-7 אוונד

Dr. med.

G. Gersztajn

ספעציאל-ארצט פאר אויגען-קראנקהייטען

Traugutta 12 (טראוגוטא)

Telefon 175-10

נעמט אן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אוונד.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 77 יאהר, אונזער הייסגעליבטע מוטער, שוויגערמוטער, גרויסמוטער און טאנטע

נ״ע גיטל אשת ר׳ דוד הלוי ז״ל האראוויטש

די לויה קומט פאר היינט מיטוואך, ג׳ שבט תרצ״א, 12 א זייגער מיטאג פון טרויער-הויז פאלודניאווא 18, וועגען וואס עס טיילט מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע פאמיליע.

פייערליכע ערעפנונג פון באר „LUNCH" צו

היינט מיטוואך ד. 21/1 5 נאכמ. ווערט ערעפנעט דער איבעראל גוט-בעקאנטער כשר׳ער באר א. נ.

„BAR LUNCH"

אויף נארוטאוויטשא 40, טעל. 185-97 אינהאבער י. רייכמאן

וואו ס׳וועט ארויסגעגעבען ווערען טעגליך מיטאגען און אווענדברויטען צו קאנקורענץ-פרייזען. דער בופעט וועט שטענדיג זיין פערזעהען מיט שמאקהאפטע, ווארימע און קאלטע צובייסען.

עמפעהלענדיג זיך די ג׳ קאנסומענטען און שטענדיגע בעזוכער, פערבעטען מיר אויף דער ערעפנונג און צייכנען

מיט אכטונג י. רייכמאן

אינהאבער פון באר „LUNCH" נארוטאוויטשא 40, טעל. 185-97.

צאַרישע בעגרענצונגען ווערען אָפּגעשאַפט

אָפּגעוואָרפען דעם יוד. פאַרשלאַג וועגען מבטל מאַכען די בעגרענצונגען פאַר יודיש און העברעאיש

וואַרשא. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער הייטיגער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע זענען אויך בעטראַכט געוואָרען די פאַרשלאַגען פון דער רעגירונג און פון דעפּ. גרינבוים וועגען אָפּשאַפען די צאַרישע בעגרענצונגען אין פוילען.

פאַר'ן בעטראַכטען דעם פאַרשלאַג מעלדעט דער פאָרזיצענדער, אַז לויט'ן נייעם רעגולאַמין ווערט צוגעצויגען צו דער קאָמיסיע מיט בעראַטונגס - רעכט רעפּ. זאַמערשטיין.

דעפּ. זאַמערשטיין בעמט תיכף דאָס וואָרט און האַלט אַ קורצע רעדע, אין וועלכער ער זאָגט צווישען אַנדערען, אַז נאָך 12 יאָהר איז שוין ענדליך הויכע צייט די צאַרישע בעגרענצונגען זאָלען אָפּגעשאַפט ווערען.

עס טראָגט אויך אַריין אַ פאָרשלאַג אָפּצושאַפען די בעגרענצונגען פאַר העברעאיש און יודיש.

דער פאָרשלאַג וועגען אָפּשאַפען די צאַרישע בעגרענצונגען ווערט איינשטימיג אָנגענומען, דאַגעגען דער פאָרשלאַג פון דעפּ. זאַמערשטיין וועגען אָפּשאַפען די בעגרענצונגען פאַר יודיש און העברעאיש ווערט אָפּגעוואָרפען.

דעמאָנסטראַציע פון אַרבייטסלאָזע אין ראַדאָם

ראַדאָם (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאַג.") נעכטען האָט אַ המון פון 400 אַרבייטסלאָזע זיך צונויפגעקליבען פאַר'ן בנין פון מאַגיסטראַט פאָדערענדיג שטיצע. דער המון האָט געשיקט אַ דעלעגאַציע צום סטאַראָסטאָ, וועגען אָרגאַניזירען עפענטליכע אַרבייטען פאַר די אַרבייטסלאָזע. דער סטאַראָסטאָ האָט געענטפערט, אַז דאָנערשטאָג וועט ער געבען אַן ענטפער.

די תשובה פון סטאַראָסטאָ האָט דעם המון נישט בעפרידיגט און ער האָט אָנגענומען אַ דראָהענדע האַלטונג.

דאַן האָט די אַרויסגערופענע פּאָליציי פונאַנדערגעטריבען דעם המון. אַ גרופּע אַרבייטסלאָזע האָט זיך דאַן אַוועקגעלאָזען אויפ'ן מאַרק און צוראַבירט דאָס ברויט ביי די סטראַגאַנעס. איינינע פּערזאָן זענען אַרעסטירט געוואָרען.

ענטוואָפנונגס-פראַגע אין פעלקער-בונד

גענף, 20 יאַנואַר (ט) אויף דער הייטיגער זיצונג פון פעלקער-בונד-ראַט איז פאָרגעקומען די דעבאַטע איבער דער ענטוואָפנונגס-פראַגע. הענדערסאָן האָט געהאַלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט אָנגעוויזען, אַז די ענטוואָפנונג מוז דורכגעפיהרט ווערען, אויב מען וויל נישט עס זאָל זיך ווידער שאַפען אַזאַ לאַגע ווי אין 1914.

עס האָבען אויך גערעדט גראַנדי, בריאַן, זאַלעסקי און דער פאָרשטעהער פון יאַפּאַן.

זאַלעסקי האָט אָנגעוויזען, אַז פוילען מוז פאָדערען ענטוואָפנונג שוין צוליב איהר געאָגראַפישער און ווירטשאַפטליכער לאַגע.

די דיסקוסיע איבער דער פראַגע וועט פאָרטגעזעצט ווערען אויף דער נאָהענטסטער זיצונג.

ווידער אינרוהען אין באָמביי

לאָנדאָן, 20 (ספּעצ.) פון באָמביי מעלדעט מען, אַז דאָרט זענען נעכטען ווידער פאָרגעקומען אונרוהען. אַרבייטער האָבען געצוואונגען די אַרבייטער פון אַנדערע פאַבריקען צו פאַרשטרייקען, באָמבאַרדירענדיג די פאַבריקען מיט שטיינער.

300 טויזענד מענשען קראַנק אויף גריפּע אין שפּאַניען

פּאַריז, 20 יאַנואַר (ט) לויט אַ מעלדונג פון „זשורנאַל" פון שפּאַניען בושעוועט דאָרט שטאַרק די גריפּע. 300 טויזענד מענשען זענען קראַנק אויף גריפּע.

צוריק צו דער קאָנסטיטוציע אין שפּאַניען

מאַדריד, 20. יאַנואַר. (ט) דער שפּאַנישער קעניג האָט אונטערגעשריבען אַ פאָראָרדנונג, לויט וועלכער עס ווערען צוריק אײנגעשטעלט די גערעכטע, וואָס זענען דורך דער דיקטאַטור אָפּגעשאַפט געוואָרען. פּרעמיער-מיניסטער בערענגער

דאָט ערקלערט, אַז דער פעלאַגערונגס-צושטאַנד וועט בקרוב אָפּגענומען ווערען. די פאַרזאַמלונגס-פרייהייטען וועלען ניט אָפּגעלייגט ווערען. זיי וועלען פאָרקומען אַזוי ווי פריהער.

אַעראָפּלאַן אַראָפּגעשליידערט פון אַ אָדלער

ביידע פּילאָטען אומגעקומען

קאַהאַרע 20 יאַנואַר (ספּעצ.) בעת די ענגלישע לופט-פליה-איבונגען נעבען ריסאַפּלור האָט מיט איינעם פון די אַעראָפּלאַנען פּאַסירט אַ אויסטערלישער צופאַל. אויף אַ הויך פון 800 מעטער האָט דער אַעראָפּלאַן זיך אָנגעשטויסען אויף אַ פליהענדען אָדלער מיט מעכטיגע פליגעל, וואָס האָט אַ זעץ געטון אין פּראָפּעלער פון אַעראָפּלאַן און איהם צושמעטערט. דער אַעראָפּלאַן איז אַראָפּגעפאַלען און ביידע פּילאָטען זענען דער'הרג'עט געוואָרען.

די שווערע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין מזרח-פּרייסען

קעניגסבערג. (יט"א) בעת'ן בעזוך פון דייטשען פּרעמיער-מיניסטער ד"ר ברינינג אין קעניגסבערג האָט דער פּרעמיער-מיניסטער אויפגענומען אַ דעלעגאַציע פון די יודישע קהלות אין מזרח-פּרייסען. די דעלעגאַציע האָט געשילדערט די טרויעריגע לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אין דער פּראָווינץ, וואָס איז נאָך דער מלחמה שרעקליך פאַראָרימט געוואָרען. די אינדוסטריע און האַנדעלס-צווייגען, אין וועלכע די יודען זענען געווען בעשעפטיגט זענען איצט כמעט פולשטענדיג פאַרניכטעט. דער דייטש-פּויליש צאָל-קריג, וועלכער האָט געבראַכט פיל שאָדען אַלע צווייגען פון דער דייטשער ווירטשאַפט האָט אָבער פולשטענדיג צושטערט די אינדוסטריע-צווייגען, וואָס האָבען זיך געפינען אין די יודישע הענד. אויך די ענטוויקלונג פון דער לאַנדווירטשאַפטליכער קאָאָפּעראַציע האָט צוגענומען ביי יודען פיל וויכטיגע פּרנסה-קוועלען. צוליב דעם אַלעם זענען די יודען געצוואונגען צו עמיגרירען מאַסענווייז פון מזרח-פּרייסען אין פאַרשידענע אַנדערע טיילען פון דייטשלאַנד און די יודישע בעפעלקערונג איז געפאַלען ביז 1/10 פון דער פאַר-מלחמה'דיגער צאָהל. אָנשטאָט 120,000 אין יאָהר 1913 לעבען איצט אין גאַנץ מזרח-פּרייסען נישט מעהר ווי 11,000 יודען.

מיר דריקען אויס דעם הערצליכסטען ביילייד אונזער געעהרטען חבר פערוואַלטונגס-מיטגליד שאַמשע ראָזענצווייג צוליב'ן טויט פון זיין געליבטער מוטער נ"ע

שרה נעטעל

די לויה קומט פאָר היינט מיטוואָך 1 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער-הויז זגיערזשער 30a צו וועלכער אַלע חברים ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען כדי אָפּצוגעבען דעם לעצטען כבוד.

די פערוואַלטונג פון פריזיער-צעך אין לאָדז
פּיעטריקאָווער 85.

אַכטונג

צו אַלע יודישע בעקער-מייסטער אין לאָדז

אין דער גאַנצער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע

אין די היגע יודישע צייטונגען האָט זיך בעוויזען אַן אַנאָנס פון אַ געוויסען ה' משה פאָזנאַנסקי, ווי ער פאָדערט אויף אייך יודישע בעקער-מייסטער איהר זאָלט אייך פאַרשרייבען אַלס מיטגלידער אין מכלומרשטען צעכען-פאַרבאַנד פון די בעקער-מייסטער,—דעריבער וואָרענען מיר אייך אַלע, איהר זאָלט אייך נישט לאָזען פאַרפיהרען פון דעם בעקאַנטען צושטערער און אונטערגראָבער פון אייערע לעבענס-עקזיסטענצען, וואָס זיינע טרויעריגע מעשים זענען יעדען פון אייך יודישע בעקער-מייסטער צופיל שוין בעקאַנט און דערווייטערט אייך פון זיינע פּעטיסטישע שפּיצלעך

מיט אַכטונג

די פערוואַלטונג פון לאָדזער יודישען בעקער-צעך.

אויפפאָדערונג.

מיר פאָדערן אויף דעם געוועזענעם סטאַרשי פון יודישען בעקער-מייסטער צעך אין לאָדז, ה' משה פאָזנאַנסקי, אַז ער זאָל צוריקצאָהלען די 100-טער זל. ווי אויך יעדען זיין געלד און די פּאַטענטען פאַר'ן יאָהר 1927 וואָס איהר האָט גענומען פון אַ גרופּע מיטגלידער.

אין פאַל אין פערלויף פון 8 טאָג אַז איהר וועט דאָס נישט אומקעהרען נעהמען מיר אַראָפּ די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר די ווייטערדיגע פאָלגען.

מיט אַכטונג אַ גרופּע מיטגלידער

(עס פאָלגען אונטערשריפטען)

Pensjonat i Internat

dla dzieci i młodzieży

„BAJKA"

EWY WOLRAUCHOWEJ

OTWOCK Gliniecka 7, willa Jasna (w pobliżu Śródborowa) **Tel. 123**

נעהמט אויף אָן אין ווינטער-סעזאָן דערוואַקסענע, ווי אויך פּערזאָנען, וועלכע דאַרפען זיך געפינען אויף דיעטע (צוקער - ליידענדע, א. ד. גל.) דער פּענסיאָנאַט געפינט זיך אין אַ 4-מאָרגיגען וואַלד. די ווילע איז אַ געמויערטע און בעזיצט אַלע מאָדערנסטע איינריכטונגען: צענטראַל-בעהייצונג, ראַדיאָ, טעלעפאָן, באַדעצימער, וואַרים- און קאַלט וואַסער.

גרויסע און זוניגע צימערן — די פּרייזען זענען נידריגע

בעשטעלונגען ווערען אויך אָנגענומען דורך דעם טעלעפאָן.

בעמ.: פאַר רעקאָנוואַלעסצענטען אַ ספּעציעלע ענטשפּרעכענדע דיעטע.

פויערים געוואָלט אויפהענגען א בעאַמטען פון דער לאָדזער שטאָט-סטאַראָסטווא

סענסאַציאָנעלער פּראָצעס אין לאָדזער קרייז-געריכט

(§) דעם 17. מאַי ל. י., איז דער אויטאָ, וואָס איז געפיהרט געוואָרען דורכ'ן שאָפער אַלעקסאַנדער לעשניעווסקי, איבערגעפאָהרען און דערפּ זלאַטניקי הינטער פאָדעמביץ, 2 שבור'ע פויערים, וועלכע זענען דער'הרג'ט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

נאָכ'ן פאָרפאַל האָט אַ המון פויערים געוואָלט לינטשען דעם שאָפער. אין מאָמענט, בעת דער המון האָט מערדערליך געשלאָגען דעם שאָפער, איז אָנגעקומען צו פאָהרען אויף אַ ראָווער דער בעאַמטער פון דער לאָדזער שטאָט-סטאַראָסטווא פּעלוקס גאָרטשיצקי. דערזעהענדיג, אַז די פויערים קענען דעם שאָפער דער'הרג'ענען, האָט ער זיי אויפגעפאָדערט אויפצוהערען שלאָגען דעם שאָפער, ווייזענדיג זיי אַ לעגיטימאַציע אַלס בעאַמטער פון דער סטאַראָסטווא.

דאָס האָט אָבער נישט געהאָט קיין פּעולה, פאַרקערט, איינינע דרויסטערע פון המון האָבען אויך איהם גענומען מכבד זיין מיט קלעפּ. גאָרטשיצקי האָט דאַן אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און אויסגעשאָסען אין דער לופט, דראָהענדיג, אַז ער וועט שיסען אויף זיינע אָנפאַלער.

דאַן זענען 2 יונגע שקצים אודם בעפאַלען פון הינטערוואַלעכטס, בייַ איהם צוגענומען דעם רעוואָלווער און געשלאָגען איהם מכות רצח. צום סוף האָבען זיי איהם אַרומגעבונדען אַ שטריק אויפ'ן האַלז און לויט דער אָנווייזונג פון סאָלטיס בערנאַרעק איהם געוואָלט הענגען.

אין דעם מאָמענט איז אָנגעקומען פּאָליציי און גאָרטשיצקי'ן בעפרייט. פּשאָראָוונוק פּיעטראַשאַק האָט אָבער זיך אויסגעלאַכט פון דער מעשה, אַז מען האָט גאָרטשיצקי'ן געוואָלט אויפהענגען און צוגעפּאַסט. שטעלט נישט קיין געהעריגען פּראָטאָקאָל.

גאָרטשיצקי האָט פאַרקלאָגט די אָנגעקלאַגטע צוזאַמען מיט'ן פּשאָראָוונוק אין געריכט. נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס.

די אָנגעקלאָגטע אונגאַצי בערנאַרעק, אַנדזשעי אַנדראָדאָמטשיק, יוזעף סאַניאַק, וולאַדיסלאַוו מאַטשאַק, אַנטאָני מאַטשאַק, יוזעף און וואַלענטי פּאַרטשינסקי און דער פּשאָראָוונוק פּיעטראַשאַק האָבען זיך און דער שולד נישט מודה געווען.

נאָך די רעדעס פון פּראָקוראָר און די פאַרטיידיגער האָט דאָס געריכט יעדען פון די אָנגעקלאָגטע אַ חוץ דעם פּשאָראָוונוק פאַר'משפּט צו 1 חודש אַרעסט.

יוד. אַרט.-פעראיין אין פוילען. דירעקטאָריאַט פון די פעראיינס-טעאַטערן. בעפאָלמעכטיגטער דירעקטאָר פאַר לאָדז: א. שטאַקפעדער. לייטער: א. בעזמאַן.

לאָדזער יוד. קאַמער-טעאַטער — נייער

„אַרט"

ווייסער זאַל

„מאַנטייפעל" זאַכאָדניאַ 43

קינסטלערישער לייטער: מ. ברעדעריזאָן

היינט - לעצטע פאָרשטעלונג פון 3-טען פּראָגראַם

„ווער מיר גוטס גינט"

אָנהויב 9.15 אָוונט

מאָרגען דאָנערשטאָג צוליב גענעראַל פּראָבע ווערט נישט געשפּילט.

פרייטאָג פּרעמיערע פון 4-טען פּראָגראַם

„ס'רעדל דרעהט זיך"

אַנסאַמבל לויט'ן א.ב. פּרויען: זיסעל-גירל, מ. דאַלסקא, לאַלא זילבערמאַן, שיינע-מרים, מאָשע פּעטערמאַן, מענער: שמוליק גאָלדשטיין ש. דזשיגאַן, מאָטעל קאָן, יצקב ריינגלאָס, י. שומאַכער, י. שיפּער. מ אַלטמאַן.

טעקסטען: י. ל. פּרץ, מ. בראָדערזאָן, דער טונקעלער, א. קאַגאַנאָווסקי. מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאַן, און פאָלקס-מאָטיווען. דעקאָר. און קאָסטיומען י. ברוינער, מוזיק-לייטער—ה. רובין, רעזשי - דזשיגאַן, שומאַכער, בינע-אינספּעק טאָר—מ. קאָן, ליכט-עפעקטען - יעראָזאָלימסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאָג און פון 5 אַזייגער אָוו. שבת א גאַנצען טאָג.

איינגערעדט זיך אַ קרענק... געהט זיך אויסרוהען 7 חדשים

(§) אין מיליטערישען קרייז-געריכט איז נעכטען פאָרגעקומען אַ פּראָצעס געגען זעלנער יאַן יאַקים, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר דעזערציע. אַז די זשאַנדאַרמעריע האָט איהם געכאַפּט, האָט ער סימולירט פאַרשידענע קראַנקהייטען, אַבי זיך אַרויסצודרעהען פון מיליטער-דינסט. דער מיליטער-דאָקטאָר האָט אָבער פעסטגעשטעלט, אַז יאַקים מאַכט די משוגע'נע לוגין און ער איז צוגעצייגען געוואָרען צו פאַראַנטוואָרטליכקייט. ער איז פאַר'משפּט געוואָרען אויף 7 חדשים תפיסה.

באַמבען-אַטענטאַטען אין בוענאָס-איירעס

ניו-יאָרק, 20. יאַנואַר. (ט) אין בוענאָס-איירעס זענען היינט פאָרגעקומען עטליכע באָמבען-אויפרייסען אויף די וואָקזאַלען. 6 מענשען זענען אומגעקומען. די באָמבען-אַטענטאַטען זאָלען זיין מעראָר-אַקטען פון אַרבייטער, וועלכע מען וויל קינדיגען פון דער אַרבייט.

70-יעהריגער יובילעאום פון נחום סאָקאָלאָוו

פייערונג אין לאָדזער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

היינטיגע וואָך פייערט דער גרויסער ציוניסטישער פיהרער און שריפטשטעלער, פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע, נחום סאָקאָלאָוו, זיין 70-יעהריגען געבורטסטאָג-יובילעאום.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט אָרדענט אָן די היגע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע דעם קומענדיגען זונטאָג אָוונט אַ פייערליכע פאַרזאַמלונג, געווידמעט דעם יובילאַר.

די פּרטים וועלען נאָך בעזונדערס מיטגעטיילט ווערען.

היינט פידעל-רעציטאַל פון בראָנ. ראַדשטאַדט אין „הזמיר"

היינט אָוונט קומט פאָר אין „הזמיר" אַ פידעל-רעציטאַל פון דער פיי אונז פאָפּולערער פידעל-ווירטואָזין בראָניסלאַוואַ ראַדשטאַדט. פרל. ראַדשטאַדט איז איינע פון די בעדייטענדסטע מוזיק-קינסטלערינס און האָט זיך שוין קונהשם געוואָען מיט איהרע אַרויסטרעטונגען אין אונזער שטאָט.

דער היינטיגער קאָנצערט זעהט הערי-בער פאַר צו זיין זעהר אינטערעסאַנט און עס איז צו ערוואַרטען, אַז די היגע מוזיק-ליבהאָבער וועלען גערן אויסנוצען די געלעגענהייט און צאָהלרייך בעזוכען דעם היינטיגען קאָנצערט.

נאַכט דיזשורען אין די אַפּטייקען

היינט בייַנאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: י. לאַפּראַווסקי (גאַוואָמיעיסקאַ 15), ס. טראַווקאָווסקאַ (בזשעזשינער 56), מ. ראָזענבלום (צעגעלניאַנאַ 12), מ. באַרטאָשעווסקי (פּעטריקאָווער 95), י. קלופּט (קאָנטנאַ 54), ל. מישינסקי (ראָקיטשינער 35).

קופּאָן № 189

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונ'ם דאָזיגען קופּאָן קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנסול פון אונזער רעדאַקציע.

גילטיג היינט מיטוואָך, ד. 21 יאַנואַר. פון 8 אָוונט.

Dr. Niewiażski

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַליסט

פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8 ביז 10 פריה, 1-3, און 5-9 אָוו.

Dr. med. M. Lerner

קינדער-קראַנקהייטען

זאַכאָדניאַ 64, טעל. 113-09 נעמט אָן פון 3-5

Lekarz-Dentysta

LEWINSON-KARMAZYN

6-go Sierpnia 2 (róg Piotrkowskiej)

przyjmuje od 10—1 i od 3—7 p.p.

Dr. Wołkowyski

האָט זיך איבערגעצויגען אויף צעגיעלניאַנאַ 36

טעלעפאָן 216-90

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. עלע-אַרט אַנאַליזן

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען.

נעמט אָן בין 9–2, און פון 5–9 אָוונט.

בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. Med. E. Reicher

ספּעציאַל אַרצט

פאַר הויט האָר און ווענערישע קראַנקהייטען

דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע

פּאָלודניאָווע 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8–11

פריה און 5–9 אָוונט. [illegible]

פאַר אונבעמיטעלטע [illegible]

Dr. med. J. IMICH

צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַליסט פאַר האַלז, נאָז אויערען און קעהלקאָפּ-קראַנקהייטען

מאַניושקי 1 № – טעל. 209-97

נעמט אָן פון 5–7, זונטאָג און חגאות פון 1–2 נאָכמ.

Dr. med.

I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 126-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציאַליסט פאַר לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעהמט אָן אין דערהיים פון 3–5.

לאָדזער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון 6 ביז 7 אין אָוועגד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אַדרעס: "Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 100-57, אַדמיניסטראַציע 100-47

מעשה בריסק אויפ'ן סדר-היום פון סיים

ווען מיר שרייבען די דאָזיגע שורות איז נאָך נישט בעוואוסט דער רעזולטאַט פון דער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע בײַם סיים, וועלכע האָט געבעטען געשטעלט אויפ'ן סדר היום דעם ענין בריסק. די אָפּאָזיציאָנעלע מאָרגען-פּרעסע האָט זיך צו דער דאָזיגער זיצונג זעהר שטאַרק געגרייט און געגעבען אָנצוהערען, אַז אויף דער זיצונג זעלען בעקאַנט ווערען נאָך אייניגע פּרטים פון „בריסק", וועלכע זענען אין דער אינטערפּעלאַציע נישט דערמאָנט.

„ראָבאָטניק" מאַכט אַ קורצען סך-הכל פון דער מעשה בריסק, ווייזט אָן, אַז די מיניסטאָרען סקלאַדקאָווסקי און מיכאַלאָווסקי האָבען זיך אַרויסגעמאַכט פון דער פאַראַנטוואָרטליכקייט, און די צייטונג קומט צום אויספיהר, אַז צו דער היינטיגער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע מוז נאָכאַמאָל פעסטגעשטעלט ווערען:

1) אַז די רעגירונג האָט נישט אָפּגעלייקענט די פאַקטען פון דער אינטערפּעלאַציע.

2) דער מיניסטער מיכאַלאָווסקי האָט נישט אָפּגעלייקענט די בעווייזען, וואָס שטעלען פעסט, אַז ער אַליין האָט פאַרעפענטליכט פאַלשע ידיעות וועגען גורל פון די בריסקער אַרעסטירטע, און אַז קאָסטעק-ביערנאַצקי און זיינע אָפּיצירען זענען פאַקטיש נישט געווען אונטערוואָרפען דער געריכטס-מאַכט און דער פּראָקוראַטור.

3) אַז די מיניסטאָרען סקלאַדקאָווסקי און מיכאַלאָווסקי האָבען ערקלערט, אַז אויף דער היינטיגער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע וועלען זיי געבען ערקלערונגען".

און די צייטונג גיט אָנצוהערען, אַז די פאַקטען וואָס זענען אָנגעגעבען געוואָרען אין דער דעצעמבער-אינטערפּעלאַציע, וועלען — פון אונזער זייט — ערגענצט ווערען מיט צוגאָבע-פאַקטען.

די ענדעקישע „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" שרייבט ווידער אַזוי וועגען דעם זעלבען ענין.

„פאַרהאַן אין רעגירונגס-לאַגער אַ געוויסע גרופּע, וואָס פיהרט אַ שטרוים-פּאָליטיק אין דער מעשה בריסק. אַלס פאָרשטעהער פון דער דאָזיגער גרופּע איז אין קראָקע אַרויסגעטרעטען דער פירשט ראַדזיוויל, וועלכער פאַראורטיילט בלומרשט „עטיש און מאָראַליש" די בריסקער קאַמאָרגע, אָבער ער אָנערקענט נישט איהר פּאָליטישען כאַראַקטער און ער גיט צו, אַז אין די פאַרוואָרפען זענען פאַרהאַן צופיל גזמאות".

„צו אַזאַ צוגאַנג צום ענין מוז מען בעווייזען אַ גרויסע ראָלע צוגיזט אָדער הויפּישע עלאַסטיציטעט. די בריסקער קאַמאָרגע איז פון תחילת אָן ביז איצט אַ ריין פּאָליטישער ענין. די אינטעליגענטע פיהרער פון'ם רעגירונגס-לאַגער בעהאַלטען נישט, אַז די בעהאַנדלונג פון די אַרעסטירטע אין בריסק איז געווען צוליב פּאָליטישער נקמה. אויף „לעבעלבלייבט" און ענין בריסק איז שוין היינט קיין אָרט נישטאָ.

דער סיים געפינט זיך פאַר אַ קלאָרער סיטואַציע. געגען די שולדיגע אינ'ם בריסקער גיהנום שטעהט דאָס געזעץ און אַ גרויסע מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג. פאַר זיי שטעהט נאָר אַן אונבעדייטענדער, אָבער פינוש-שטאַרקער פּאָליטישער לאַגער. און דערמיט לאַווירען גרופּעלעך אָפּאָרטוניסטען, מער-לעקער און פחדנים".

„און ווי וועט געגען דעם האַנדלען דער סיים! פרעגט — צום סוף דער אָרגאַן פון די ענדעקעס און די צייטונג ענטפערט אַזוי: די מיטגלידער פון דער יורידישער קאָמיסיע און גאָר ברוב וועט אויך דער גאַנצער סיים געשטעלט ווערען פנים אל פנים מיט זייער געוויסען. אויב מען וועט האַנדלען לויט דער שטים פון געוויסען, וועלען די שולדיגע פון בריסקער גיהנום געשטעלט ווערען צום געריכט און וועלען בעקומען זייער שטראָף. און דערמיט וועט די בעלידיגטע פאָלקס-ווירדע בעקומען אַ סאַטיספאַקציע. אויב אָבער מען וועט נישט האַנדלען לויט'ן געוויסען, וועט די מעשה בריסק פאַרבלייבען אויף שטענדיג אַ נישט-אויסגעהיילטע וואונד אינ'ם אָרגאַניזם פון פאָלק און דער מלוכה. אפילו די צייט וועט זי אויך נישט קאָנען פאַרהיילען".

און געגענזאַץ צו דער אָפּאָזיציאָנעלער פּרעסע, האָבען די סאַנאַציאָנישע צייטונגען געכטען נישט אָנגענומען קיין שטעלונג צו דער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע, און מיט קיין איין וואָרט נישט דערמאָנט די מעשה בריסק, וואָס איז ענדליך געשטעלט געוואָרען אויפ'ן סדר היום פון סיים.

די סאַנאַציאָנישע „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ" שרייבט אַ לייט-אַרטיקעל וועגען זאַפּאָלקע-מאַגאָפּאָל און ווייזט אויף, אַז די אָפּאָזיציע טרייבט דעמאַגאָגיע בעת די דעבאַטען איבער'ן בודזשעט, און דער „קוריער פּאָראַני" רעדט וועגען „פּאַן אַוויאַצבאַ" און דער קראַקאווער „אילוסטראָוואַני קוריער" — וועגען די דייטש-פּוילישע בעציהונגען. וועגען בריסק און וועגען דער זיצונג פון דער יורידישער קאָמיסיע — קיין וואָרט נים.

—פּכ.

באַראָנעסע ראָטשילד
פאָרזיצערין פון יודישען יתומים-הויז אין וויען.

וויען. (יט"א) באַראָנעסע קלאַריס ראָטשילד האָט זיך לעצטענס אָנגעהויבען אַקטיוו צו בעטייליגען אין דער יודישער וואוילטעטיגער אַרבייט. באַראָנעסע ראָטשילד האָט אויף דער לעצטער זיצונג פון קוראַטאָריום פון יודישען יתומים-הויז אין וויען איבערגענומען דעם פאָרזיץ פון פרויען-קאָמיטעט. באַראָנעסע ראָטשילד געהערט צו די פּראָמינענטסטע פאָרשטעהערינס פון דער וויענער אַריסטאָקראַטיע.

אָפּקלאַנגען פון דרייפוס-פּראָצעס אין פראַנצויזישען פּאַרלאַמענט.

פּאַריז. (יט"א) ביים עפענען די נייע פּאַרלאַמענט-סעסיע האָט דער עלטסטער פּאַרלאַמענט-דעפּוטאַט מאָריס פּיביל דערמאָנט, דאָס מיט 30 יאָהר צוריק האָבען אויף די גאַסען פון די פראַנצויזישע שטעט געקלונגען די אויסרופען „נידער מיט די יודען", „נידער מיט'ן קלער". בעת דער מלחמה אָבער און נאָכ'ן וואַפענשטילשטאַנד האָבען די אַלטע פאָראורטיילען ענטרונען און איצט לעבען פריידענקער, יודען, קאַטאָליקען און פּראָטעסטאַנטען זייט בײַ זייט אין פולער פריינדשאַפט.

דאָס עסטרייכישע געריכט בעשטראָפט אַ באָיקאָט-אַגיטאַטאָר.

וויען. (יט"א) 15 יודישע סוחרים האָבען אָנגעקלאָגט אין געריכט דעם נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטישען ראַטמאַן יוליוס ווידעק, וועלכער טרייבט אָפענע באָיקאָט-אַגיטאַציע געגען יודען. דאָס געריכט האָט פאַר'משפּט ווידעק'ן צו בעצאָהלען 50 שילינג געלד-שטראָף און פאַרעפענטליכען דעם אורטייל אין די וויענער צייטונגען.

אַ שפּאַציר איבער לענינגראַדער שוהלען און מנינים

(פון אַ רייזע איבער רוסלאַנד) :—: פון מ. בירקמאַן

אַנ'אויסלענדער, וואָס וויל וויסען דעם מצב, דאַרף זיך „אויספּוצען" אין וואָכעדיגע אַרבייטער-קליידער. — ווי זעהט אויס די גרויסע כאָר-שוהל אין לענינגראַד? — דער קופּעטשעסקער מנין, און דאָס ליובאַווייטשער שטיבל. — מען פּראַוועט נאָך שלש-סעודות און מען זאָגט חסידות אין לענינגראַד. —

I.

נישט דעם ערשטען און נישט דעם לעצטען מאָל שרייבט מען וועגען שוהלען און יודישקייט אין רוסלאַנד. און שטענדיג איז די טעמע נײַ. דער יוד פון דער גרויסער וועלט ווייס אָבער נאָך אַלץ נישט גענוג, וואָס ס'טוט זיך פּאָרט מיט יודישקייט אין רוסלאַנד. נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער צאָהל אַרטיקלען אין דער אויסלענדישער פּרעסע וועגען דעם מצב פון רעליגיעזען לעבען אין סססר, בלייבט דער פשוט'ער יוד שטעהן פאַר דער אַלטער אָנגעווייטאָגטער פראַגע, וואָס איז שטענדיג נײַ און אַקטועל: „איז דאָס אמת, אַז די יודען אין רוסלאַנד לעבען דורך אַ גייסטיגען חורבן און דאָס רעליגיעזע לעבען ווערט אינגאַנצען רואינירט?"

כדי צו געפינען אַ תשובה אויף דער דאָזיגער פראַגע, מוז אָבער דער אויסלענדער אין רוסלאַנד נישט נאָר צוזעהן דאָס לעבען פון די יודען, נאָר אויך איהם אַליין דורכמאַכען, — אַליין זיך אַרײַנלאָזען אַהין, וואו דער נר תמיד פון יודישקייט האָט געברענט, און דערמאָנען, וואו ער האַלט שוין בײַם אויסגעהן...

איך האָב זיך געוואָלט גענוי בעקענען מיט דעם מצב פון יודישקייט אין לענינגראַד און הערובער האָב איך טאַקע בעשלאָסען צו מאַכען שבת אין דער פריה אַ שפּאַציר איבער די לענינגראַדער בתי-מדרשים. איז טאַקע אמת, אַז די שוהלען זענען פאַרוואַנדעלט געוואָרען אין קלובען? אַז יודען האָבען מורא צו געהן אין שוהל אַרײַן און מען פאַרפאָלגט יעדען פרומען יוד? אויף די דאָזיגע אַלע שאלות, בין איך געווען זיכער, וועל איך געוויס געפינען די געהעריגע תשובה אין די שוהלען און מנינים. אָבער... די בעקאַנטע מײַנע ראַטען מיך נישט צו געהן איבער די מנינים. ס'איז „אַ צו געפעהרליכער שפּאַציר", זאָגען זיי צו מיר אין בפרט נאָך פאַר אַן אויסלענדער, אויף וועלכען מען קוקט מיט זיבען אויגען. און באמת טאַקע: ווי זעהט עס אויס, אַז אין אַ שוהל זאָל זיך אין אַ פראָסטען שבת אַרײַנלאָזען אַ יונגערמאַן, וואָס וויל חוקר ודורש זיין די גאַנצע יודישע לאַגע און פון די בית-המדרש ווענד אַרויסטראָגען זיין מיינונג איבער דעם רעליגיעזען לעבען אין רוסלאַנד. מען וועט דעם דאָזיגען מענשען בעטראַכטען פאַר אַ שפּיאָן, טאָמער אָננעמען פאַר „ווייערונגע", וואָס קומט עקספּרעס אַ קוק טאָן, וואָס הערט זיך עפּעס בײַ די „פינסטערע מאַסען" — בײַ די „קאָנטר-רעוואָלוציאָנערען", וואָס קענען זיך נאָך נישט שיידען מיט דעם אַלטען, שוין לאַנג פאַרלאָזענעם בית-מדרש-ווינקעלע.

איך האָב אָבער קיין אַכט נישט געלעגט אויף די אזהרות און דאָך בעשלאָסען בעזוכען אַלע שוהלען און מנינים. דערצו האָב איך זיך אָבער אויסגעפּוצט גאָר נישט שבת'דיג, — אָנגעטאָן אַ וואָכעדיגען בשוט'ען אַנצוג מיט אַ קעפּקע (אַרבייטער היטעל) אויפ'ן קאָפּ, כדי נישט אַרויסרופען אויפ'ן גאַס די אויפמערקזאַמקייט פון די פאַרבייגעהענדיגע, וועלכע ווייסען אַז יעדער שלי"א פּעמרענער איז אַנ'אויסלענדער, אויף וועלכען מ'איז געוואוינט צו קוקען, ווי אויף אַ פּויז וואונדער. ס'טרעפט טאַקע אָפטמאָל, אַז קינדער לויפען נאָך אַנ'אויסלענדער, וועלכען זיי דערקענען גלייך נאָך זיין קליידונג און שרייען איהם נאָך: „אַ בורזשאַק, עפּעס נישט קיין הונגע בריאה, קוקט אויף דער שליאַפּע". איז טאַקע אַנ'עצה טובה, אַז מען זאָל זיך אין רוסלאַנד נישט אויספּוצען, נאָר געהן אָנגעטאָן אַזוי ווי די אַרבייטער, ווי דער גאַנצער המון, — דאַן מעגט איהר זיין זיכער, אַז קיינער וועט אויף אייך זיך נישט אומקוקען און נישט נאָכלויפען נאָך אייך. אַנ„אויסגעפּוצטער" אין מײַנע אַרבייטער קליידער האָב איך זיך קודם כל געלאָזט געהן צו דער לערמאָנטאָוו-גאַס (געוועזענע אָפּיצערסקאַיאַ), וואו עס געפינט זיך די כאָר-שוהל, ד. ה. די גרעסטע שוהל אין לענינגראַד. נישט ווייסענדיג גענוי וואו די שוהל געפינט זיך, האָב איך זעלבסטפאַרשטענדליך אָפטמאָל געפּלאָנטערט: וועל איך דאָך נישט אָפּשטעלען אַ מענשען אין גאַס און זיך בײַ איהם נאָכפרעגען, וואו די שוהל איז? קיין קלאָרער מענש וועט אַזאַ שאלה געוויס נישט פרעגען, אָדער ער וועט פרעגען עס אַזוי, אַז דער פאַרבייגעהער זאָל איהם חס ושלום נישט חושד זיין, אַז ער געהט אין שוהל אַרײַן. איז טאַקע גלייכער צו פרעגען: „וואו איז דאָ דער קאָאָפּעראַטיוו אויף לערמאָנטאָווער גאַס", אָדער זיך סתם נאָכפרעגען אויף דער גאַס גופא. אַז איהר וועט שוין זיין אויף לערמאָנטאָוו גאַס, וועט איהר שוין אַליין טרעפען דעם וועג, — פון ווייטען וועט איהר שוין דערזעהן דעם קופּאָל פון שוהל, וואָס וואַרפט זיך שטאַרק אין די אויגען, און דאַן קענט איהר זיכער געהן אין דער ריכטונג פון שוהל. מיר איז אָבער אויסגעקומען צו פרעגען טאַקע אויף דער שוהל גופא. שוין ווענדענדיג אויף דער לערמאָנטאָוו-גאַס נישט ווייט פון שוהל, דערזעה איך, אַז אַנ'עלטערער יוד מיט אַ לאַנגער באָרד און פאות געהט אין דער ריכטונג פון שוהל. אַ סימן, אַז ער געהט אין שוהל, האָב איך געהאַט: פון אינטערן מאַנטעל האָט זיך אַרויסגעוויזען אַ ציצה פון זיין טלית. פאַר אַזאַ יודען פאַרשטעהט זיך, דאַרף מען נישט מורא האָבען און מען קען מיט איהם אָנהייבען אַ שמועס, אויב ער וועט זיך נאָר לאָזען...

— ר' יוד, וואו געהט מען דאָ אין שוהל, — איהר געהט דאָך אוודאי דאַוונען?.. — האָב איך איהם אַ פרעג געטאָן.

דער יוד האָט זיך אַרומגעקוקט. האָט מיך אָפּגעמאָסטען פון קאָפּ ביז די פיס און ווי עס ווייזט אויס זיך געשלאָגען מיט דער דעה, אויב ער זאָל מיר ענטפערן אָדער נישט. פאַר איהם איז געווען מיין שאלה אינגאַנצען אונפאַרשטענדליך: וואָס האָב איך צו טאָן מיט אַ שוהל? דער יוד האָט אויף מיר נאָכאַמאָל געוואָרפען אַ בליק און אַ פרעג געטאָן:

— איהר ווילט, הייסט עס, זעהן, ווי מען דאַוונט...

ערשט ווען איך האָב איהם גענוי ערקלערט, אַז איך וויל טאַקע דאַוונען און אַז איך בין נישט קיין הונגער, האָט ער מיך צוגעפיהרט צו אַ שעהנער גרויסער געבײַדע. וואָס מאַכט מיט איהר אויסערליכען אויסזעהן און דעם גרויסען קופּאָל אַנ'אײַנדרוק פון אַ פיינער שוהל אין די גרעסטע אייראָפּעאישע שטעט.

אַרײַנקומענדיג אָבער אין שוהל, בין איך גאָר איבערראַשט געוואָרען, — וואָס פאַר אַ גרויסער אונטערשייד צווישען דער אויסערליכקייט און דעם אינערליכען אויסזעהן פון שוהל! אמת, די שוהל איז טאַקע גרויס, אָבער ווי אָפּגעלאָזען און שמוציג זי איז! די פאַרב פון די ווענט און בענק איז אינגאַנצען אָפּגעקראַצט און עס איז צו זעהן, אַז דאָ פאָדערט זיך אַ גרינטליכער רעמאָנט. קיין עלעקטרישע בעלויכטונג איז אין שוהל נישטאָ, — עטליכע פאַרשטויבטע לאָמפּען הענגען אַראָפּ פון דער לאַגע און נאָך אַ פּאָר אַלטע לאָמפּען שטעהען אויף די בענק. ס'האָט נאָך געדויערט דער ערשטער מנין און בעת איך בין אַרײַנגעקומען, האָט מען געהאַלטען אינמיטען קריאת-התורה, — אַזוי ווי קיין בימה איז אין דער כאָר-שוהל נישטאָ, האָט מען געלייענט אויפ'ן עמוד לעבען ארון הקודש.

(דאָס ווייטערע קומט).

וויניפּעג—ירושלים ד'אַמעריקאַ
אַ בילד פונ'ם יודישען לעבען אין מערב-קאַנאַדאַ

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט") :—: פון מ. זעלטשען

די יודישע געזעלשאַפטליכע טעטיגקייט אין מערב-קאַנאַדע שיידט זיך וועניג אונטער פון די זעלבע אין אַנדערע אַמעריקאַנער, אָדער קאַנאַדער ישובים, אויסער אפשר אין איינצעלנע שטריכען. בכלל שפּיגעלט זיך דאָ אָפּ אין דער דאָזיגער הינזיכט אין מיניאַטור דאָס גאַנצע יודישע געזעלשאַפטליכע לעבען אין אַמעריקאַ.

עס זענען דאָ פאַרהאַן די זעלבע לאַנדסמאַנשאַפטען און אָרגאַניזאַציעס, ווי אומעטום. דאָ זענען די זעלבע פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס, די זעלבע פרויען געהילפס-פאַראיינען און די זעלבע אָרדענס, וואָס זענען אַזוי כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן אַמעריקאַנער יודישען לעבען. אויך די זעלבע פּאָליטישע צעטיילונגען, די זעלבע רעכטע, לינקע, מיטעלע, ציוניסטען, סאָציאַליסטען, קאָמוניסטען, — מיט אַלע זייערע שאַטירונגען און ריכטונגען.

אין די קלענערע פּונקטען זענען דאָ זעהר וועניג רייבונגען צווישען די פאַרשידענע ריכטונגען, כאָטש מען קאָן אָפט געפינען אין אַ קליינער יודישער קהלה פון צעהן משפחות, צעהן פאַרשידענע ריכטונגען. יעדער איינער אַרבייט אין אַזאַ פאַל פאַר זיין ריכטונג, — מיט אַלעמענס מיטהילף.

אין נאָר די קלענע פּונקטען, וואו עס זענען נישט קיין לאָקאַלע אינסטיטוציעס און קיין לאָקאַלע אָרגאַניזאַציעס, שיקען יודען געלט פאַר די צענטראַלע יודישע אינסטיטוציעס אין וויניפּעג און פאַר פאַרשידענע נאַציאָנאַלע און פילאַנטראָפּישע פאָנדען. אָפט פאַראייניגען זיך פאַר דעם צוועק די יודישע פרויען פון איינציגע שטעטלעך אין „לעדיס אַקזיליעריס", „הדסה'ס" און וויצ"ו.

אין וויניפּעג געפינען זיך די צוויי צענטראַלע מערב-קאַנאַדער יודישע אינסטיטוציעס, צווישען מוסטערהאַפטע אינסטאַלאַציעס — דער מערב-קאַנאַדער יודישער בית-יתומים און דער מ. פ. ווי... מושב זקנים. די צוויי אינסטיטוציעס ווערען, אגב, הויפּטזעכליך אויסגעהאַלטען פון סובסידיעס פון אַנ'אַלגעמיינעם שטאָטישען צדקה-פאָנד (אַ פאַראייניגונג פון אַלע ווירכטיגע נישט יודישע און יודישע צדקה-אינסטיטוציעס).

דאָ אין וויניפּעג, זענען דאָ צעהנדליגער פאַרשידענע לאָקאַלע און נאַציאָנאַל-יודישע אָרגאַניזאַציעס, אָרדענס און קלובען, — איינציגע פון זיי מיט אַ בעדייטענדער מיטגלידערשאַפט און פאַרצווייגטער טעטיגקייט.

אין דער קהל'שער אַרבייט דאָ שפּילען די פרויען אַ גרויסע ראָל. אויסער זייערע געהילפס-פאַראיינען אין די אַלגעמיינע אָרגאַניזאַציעס, האָבען זיי אויך אייגענע זעלבסטשטענדיגע אָרגאַניזאַציעס. בעזונדער'ס אַקטיוו זענען דאָ די הדסה'ס און די מוטער פאַראיינען בײַ די יודישע שולען.

וואָס עס איז כאַראַקטעריסטיש בנוגע די היגע אָרגאַניזאַציעס איז, וואָס די מייסטע פון זיי גיבען זיך אָפּ אין אַ גרעסערער, אָדער אַ קלענערער מאָס אויך מיט קולטורעלער אַרבייט אפילו, ווען דאָס געהט נישט אַרײַן אינ'ם פּראָגראַם פון זייערע אויפגאַבען.

די מייסטע קולטורעלע טעטיגקייטען ווערען אין די פאַלען אָנגעפיהרט אין יודיש, אפילו צווישען די אָרגאַניזאַציעס, וואָס פיהרען אָן, לויט דער טראַדיציע, זייערע פּראָטאָקאָלען און פאַרהאַנדלונגען אין ענגליש. די היגע לאָזשעס „בני ברית", למשל, האָט אָפט אויף איהרע פאַרזאַמלונגען יודישע רעפעראַטען און יודישע פאַרלעזונגען, און די מיטגלידער זענען פרײַ צו רעדען יודיש אויף די פאַרזאַמלונגען, נישט מורא האָבענדיג, מען זאָל זיי בעטראַכטען דערפאַר, ווי מענשען פון אַ נידריגערע קאַטעגאָריע.

אַט די געזונטע בעציהונגען צו יודיש דריקט זיך אָפט אויס אפילו אין דעם, וואָס סעקרעטאַרען פון די אָרגאַניזאַציעס און מיטגלידער בעמיהען זיך צו שרייבען און רעדען אַ ריינעם יודיש, אויסמיידענדיג די שוין שיער-נישט סאַנקציאָנירטע אַנגליציזמען.

אָבער אין לאָקאַלע קרעפטען, מוז מען זאָגען, זענען מיר נישט בעזונדער'ס רייך. עס איז דאָ אַ פרײַע פעלד, אָבער עס פעהלען אויס די כוחות, וואָס זאָלען קענען אַרויסברענגען זיין גאַנצע פרוכטבאַרקייט. קאַנאַדע בכלל ליידט שטאַרק פון דער שכנות פון דער גרויסער און רייכער מדינה פון די פאַראייניגטע שטאַטען, וואָס ציהען פון איהר אָפּ די בעגאַבטסטע יוגענד און שטערען אַזוי איהר ענטוויקלונג. דער יודישער ישוב דאָ ליידט אויך דערפון, וואָס ניו יאָרק האָט פאַרכאַפּט פאַר זיך די גאַנצע יודישע אינטעליגענץ, — אָפּשטעלענדיג פאַר אונז בלויז שיריים פון איהר רייכען טיש. אין ניו יאָרק איז אַהין אַנ'אַרמעע פון לויטער גענעראַלען, בעת בײַ אונז איז דאָ אַנ'אַרמעע פון לויטער סאָלדאַטען. געזונט איז דאָס פאַר בײַדע נישט, כאָטש אין דער אונטערשטער שורה קאָן אַנ'אַרמעע פון בלויז סאָלדאַטען מעהר אויפטאָן, ווי אַ גענעראַלען-אַרמעע. דער סך-הכל בײַ אונז איז פּאָרט נישט אַזאַ שלעכטער. אויך געסט פון ניו יאָרק און פון יענער זייט ים בעצייכענען וויניפּעג ווי „ירושלים קאַנאַדע", אָדער אפילו „ירושלים דאַמעריקאַ". איז דאָס מכוח נישט בלויז אַ פּוסטער קאָמפּלימענט. מיר פיהלען דאָ גאַנץ גוט אונזערע אייגענע שוואַכקייטען און פעהלערן. מיר ווייסען, אַז עס איז דאָ נאָך זעהר פיל צו טאָן, צו פאַרדינען די דאָזיגע רעפּוטאַציע. מיר פיהלען אָבער אויך מיט טיעף בעדויערן, אַז די לאַגע אין אַנדערע יודישע ישובים אויפ'ן אַמעריקאַנער קאָנטינענט איז נאָך ערגער, ווי בײַ אונז. ווייל נישט אַלע מעגליכקייטען פאַר געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע טעטיגקייטען זענען דאָ אויסגעשעפּט געוואָרען. צוליב די ספּעציפישע פאַרהאַלטונגען אין היגען יודישען ישוב, וועלכע מיר האָבען אַרומגערעדט אין די פריערדיגע אַרטיקלען, איז דאָ דער באָדען אפשר מעהר גינסטיג אין דער הינזיכט, ווי אין די אַנדערע אַמעריקאַנער יודישע ישובים. מען פיהלט אָבער דאָ, אַז דער היגער יודישער ישוב איז אַ טייל פון אַ גרעסערען יודישען קיבוץ און זיינע אויפטועס קאָנען נאָר דאַן זיין דויערהאַפט, ווען דער גאַנצער יודישער קיבוץ זאָל זיך ענטוויקלען אין דער זעלבער ריכטונג. (יט"א).

מערקווירדיגע קאַריערע פון אַ מאָדערנעם אַוואַנטוריסט

—:0:—

פון נויט צו רייכקייט און פון רייכקייט צו נויט

דער פראַנצויז, וואָס איז פון אַ שיק-יונגעל געוואָרען אַ מיליאָנער און האָט טראַגיש פאַרענדיגט זיין לעבען

אין פּאַריז איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד אַ געוועזענער גרויסער אינדוסטריעלער און מיליאָנער זשול פאַנשעלי, וועלכער האָט אויך געוואָלט מיטשלעפּען אין קבר אַרײַן זיין פרוי. יענע איז אָבער נאָר שווער פאַרוואונדעט געוואָרען און איז איצט אויפ'ן וועג צום געזונד ווערען. נאָכ'ן זעלבסטמערדער איז געבליבען בלויז די אינטערעסאַנטע געשיכטע פון זיין אויסערגעוועהנליכער קאַריערע, די קאַריערע פון אַ מאָדערנעם אַוואַנטוריסט.

פאַנשעלי שטאַמט פון אַן אָרעמער פּראָווינצער פאַמיליע און ער האָט זיך אויפגעכאָוועט אין אַ שטוב, וואו עס זענען געווען 9 קינדער. ווען זשול איז אַלט געווען 12 יאָהר, האָט ער צוגענומען בײַ דער מאַמען אַ 20 פראַנק שטיק און מיט דעם „פאַרמעגען" איז ער אוועק אין דער ווייטער וועלט אַרײַן. די ערשטע שריט האָט ער געשטעלט אין דער פּאָרט-שטאָט טולאָן. מ'האָט איהם אָפּגענומען און ער איז געוואָרען אַ שיק-יונגעל אין אַ האָטעל. אַנ'ענגלענדער האָט איהם שפּעטער אַריבערגענומען קיין לאָנדאָן, וואו ער איז געוואָרען אַ לאַקיי. דערבײַ לערנט ער זיך אויס ענגליש, וואָס דינט איהם שפּעטער אויסגעצייכענט צו זיין קאַריערע. צו 17 יאָהר איז שוין פאַנשעלי אַנ'איבערזעצער אין אַ גרויסען האָטעל אין דזשוירסי, נעבען ניו יאָרק. צו יענער צייט פאַרליבט ער זיך אין אַנ'ענגלענדערין און האָט חתונה. און אַ יאָהר שפּעטער געבוירט זיין פרוי אַ טאָכטער און אין צוויי יאָהר אַרום שטאַרבט איהם אָפּ זיין יונגע פרוי. ער קעהרט זיך אום קיין פראַנקרייך, וואו ער אַרבייט. און די נעכט זיצט ער איבער בוכער, לערנט שפּראַכען און בילדעט זיך. קיינער וואָלט שוין אין איהם מעהר נישט דערקענט דעם אַמאָליגען אָפּגעריסענעם בחור פון דער פּראָווינץ. אויך ער אַליין דערקענט זיך נישט מעהר. עס הויבט זיך אָן זיין קאַריערע. ער ווערט אַ דירעקטאָר פון אַ גרויסער דרוקערײַ אין ליאָן, און דערנאָך דער פאָרשטעהער פיהרער אויף בעלגיען און דערנאָך אויף מיטעל-אייראָפּאַ, פון אַ גרויסער אַמעריקאַנער אונטערנעהמונג. ער רוקט זיך וואָס אַמאָל העכער.

ער פאָהרט אַרום אויף דער פראַנצויזישער פּראָווינץ און אויף זיין וועג טרעפט ער ווידער אַ בעשיידען מעדעל, מיט וועלכער ער האָט חתונה און פיהרט זי אַרום אין דער ברייטער וועלט אַרום.

פאַנשעלי פאַרדינט שוין גאַנץ ריזיגע סומען. אָבער דאָס איז גאָרנישט אין פאַרגלייך מיט די סומען, וועלכע ער וועט ערשט אָנהויבען פאַרדינען. קורץ פאַר דער מלחמה ענטדעקט ער געוויסע אייגענשאַפטען פון קאַאָלעאין, וועלכע ער נוצט אויס צו אַ נייער מעטאָדע פון פאַבריצירען גאַלאַנטעריע. אויסער אין דייטשלאַנד טרעפט ער נישט אָן אין גאַנץ אייראָפּע אויף קיין קאָנקורענץ. זיין ערפינדונג וויל ער נישט פאַרקויפען, נאָר ער בויט אַליין 6 פאַבריקען, איינע נאָך דער אַנדערער.

פאַנשעלי הויבט אָן פיהרען אַ ברייט לעבען. אַפּאַרטאַמענטען אין די אַריסטאָקראַטישע גאַסען, אויפנאַהמען, וויזיטען. אַמאַליע, זיין פרוי, די געוועזענע בראָנצערין, ווערט פאַרוואַנדעלט אין אַ וועלט-דאַמע.

אָבער בײַ פאַנשעלי'ן הויבט שוין אָן דער קאָפּ צו שווינדלען. עס פאַלט איהם איין פון דעם קאַאָלעאין צו פּראָדוצירען קונסט-זייד און אַנ.ג. אין דערזעלבער צייט ברעכט אָבער אויס די מלחמה, וואָס פאַרהינדערט איהם צו פאַרלירען זיין פאַרמעגען.

פאַנשעלי געהט אין דער מלחמה, אָבער נישט אויף דער אמת'ער. ער איז דער אייגענטימער פון 6 פאַבריקען — ווערט ער, אַלזאָ, בעשטימט אויף צו

(ענדע זייט 4)

די מויערן פון יריחו ווערען אויסגעגראָבען

לאָנדאָן. (יט"א) דער ליווערפּולער אוניווערסיטעטס-פּראָפעסאָר דזשאָן גאַרסטאַנג איז אָפּגעפאָהרען בראש פון אַ וויסענשאַפטליכער עקספּעדיציע קיין ארץ-ישראל, כדי אויסצופאָרשען אין עמק-הירדן די סיבות, צוליב וועלכע עס זענען איינגעפאַלען די מויערן פון יריחו.

פּראָפ. גאַרסטאַנג האָט מיטגעטיילט די פּרעסע-פאָרשטעהער, דאָס די אויסגראָבונגען האָבען בעוויזען, אַז יריחו איז געווען אַרומגערינגעלט מיט צוויי מויערן. לויט פאַרשידענע סימנים איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דאָס איינפאַלען פון די מויערן איז געווען בעגלייט מיט אַ גרויסע שרפה.

לאָדז
21 יאַנואַר 1931
זון אויפג. גג: 7.35
זון אונטערג. אנג: 4.02

מיטוואָך, ג׳ שבט תרצ״א
פ׳ בא

טאָג-כראָניק

פערמעגענס-שטייער קאָן מען אַנולירען

(ב) די לאָדזער פינאַנץ-קאַמער איז בעפולמעכטיגט געוואָרען צו אַנולירען דעם פערמעגענס-שטייער ביז 1000 זל. אויב עס וועט בעוויזען ווערען, אַז דער בעטרעפענדער איז נישט ביכולת צו צאָהלען דעם שטייער.

סאַניטאַר-אינספּעקציעס אין לאָדזער ראַזורעס

די לאָדזער סאַניטאַר-דאָקטוירים האָבען דורכגעפיהרט אינספעקציעס פון אַלע פריזיר-אַנשטאַלטען. געגען איי-ניגע ראַזורע-בעזיצער זענען צוזאַמענ-געשטעלט געוואָרען שטראַף-פּראָטאָקאָ-לען.

פון לאָדזער האַנדעלס-געריכט

—:0:—

אויפגעזעצט אַ באַנקראָט; קרעדיטאָרען-אָפּמאַך

(5) אויפ׳ן גרונד פון פּראָטעסטירטע וועקסלען איז סוף פאָריגעם יאָהר געשטעלט געוואָרען אונטער אַנ׳אויפזאַ-לאָגמענט די טריקאָטאַזש-פירמע פון שלמה ראָזענשטרויך. ה׳ ראָזענשטרויך האָט געקויפט אין דער פירמע „טעאָפּיל גלאַצער“ טריקאָטאַזש-מאַשינען און פאַר זיי בעצאָהלט מיט אַ גרויסער צאָהל אויגענע וועקסלען. פון די פּראָ-טעסטירטע וועקסלען איז געווען צו זע-הען, אַז ה׳ ראָזענשטרויך האָט אָפּגע-שטעלט די צאָהלונגען שוין דעם 15 אַפּריל 1929. דעם חוב האָט ער אויף אַ פרידליכען אופן נישט געוואָלט בעצאָה-לען. דערביי האָט ער זיין אונטערנעה-מונג אויף סמוגאָווע 12 ליקווידירט, די געקויפטע מאַשינען און די סחורות האָט ער בעהאַלטען. ראָזענשטרויך איז פאַר די קרעדיטאָרען איינגעזעצט געוואָרען אין אַרעסט. אין סעפּטעמבער פ. י. האָט ראָזענשטרויך געבעטען אַ גליוויט-בריף. די ביטע איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען. דאַ-געגען איז דער סינדיק בעאויפטראַגט געוואָרען צונויפצושטעלען אַ גענויען בע-ריכט פון דעם אופּדלאַשטש, כדי אויף פאַרצושטעלען דער פּראָקוראַטור מיט׳ן ציל אונטערצונעהמען אַנ׳אויספאָרשונג, צי ראָזענשטרויך איז בעגאַנגען אַ פּוין-וולינען באַנקראָט. ערשט שפּעטער האָט ראָזענשטרויך בעקומען אַ גליווט-בריף און איז אַרויס פון אַרעסט. ווען אָקטאָ-בער איז דער הויפּט-קרעדיטאָר פון באַנקראָטירטען ראָזענשטרויך בעפרי-דיגט געוואָרען אַזוי, אַז די פירמע „גלאַ-צער“ האָט מעהר נישט געהאַט קיין פּרעטענזיע. אויך אַנדערע קרעדיטאָרען האָבען נישט אַנגעמאָלדען זייערע תבי-עות. דאָ איז ביי דער מיטווירקונג פון ראָזענשטרויך׳ן פּערליפּט געוואָרען אַ טייל סחורה (שקאַרפּעטען) פאַר 650 זל. אַ חוץ דעם איז פאַר ראָזענשטרויך׳ן אויך אַנגעקומען מיט דער פּאָסט 350 זל., אַזוי, אַז אויף די אַקטיווען פון דער אויפּדלאַשטש-מאַסע איז שוין געווען 1000 זל. נאָר אַזוי ווי קיינער האָט זיך ביי שלמה ראָזענשטרויך שוין גאָרנישט געמאָהנט, האָט דער בעפּולמעכטיגטער זיינער געבעטען אויפצולעזען דעם אוי-פּדלאַשטש. די ביטע איז בערוקזיכ-טיגט געוואָרען.

• • •

אין סעפּטעמבער פ. י. איז די פירמע „סטאַניסלאַוו ווינוקוויוס און שותפים“, שיך-געשעפט אויף גלובנאַ 52 געשטעלט געוואָרען אונטער אַנ׳אויפדלאַשטש. ווי-נוקוויוס האָט איינגעקויפט אין דער לע-דער-פאַבריק פון מעאַראָ לאַרש אַ פּאַר-טיע לעדער פאַר 13500 זל. אויף איי-צואַרבעטען שיך. אָבער גלייך אויס-ציגוצען דאָס געבאָרגטע לעדער צו דעם בעשטימטען צוועק, האָט ווינוקוויוס די גאַנצע סחורה באַלד צומאָרגענס פער-קויפט מיט 20 פּראָצענט ביליגער. צוליב דעם איז ווינוקוויוס אַרעסטירט געוואָ-רען. פון די פּאַסיווען פון דער באַנקראָ-טירטער פירמע איז צו זעהען, אַז אַ חוץ קאַרש׳ן איז ווינוקוויוס שולדיג דער פירמע „סאָקאָל“ 13000 זל. פאַר שיך, דער פערבאַנדס-באַנק 6000 זל. פאַר פּראָטעסטירטע וועקסלען, סטאַניסלאַוו מישעראַוואָווסקי׳ן (פּשעיאַזד 14) 2000 זל., וולאַדיסלאַוו דוששמאַלעווסקי׳ן (וואַר-שאַ) 1000 זל. און אַ גאַנצע רייה אַנ-דערע חובות.

אויף דער זייט פון די אַקטיווען פי-גורירען: דאָס געזעלש מיט 600 פּאָר שיך פאַר 60.000 זל. און 20.000 זל. אַ היפּאָטעקאַרע סומע לטובת דעם באַנק-ראָטירטען.

אין נאָוועמבער איז ווינוקוויוס׳עס גליוויט-שיין פּראָלאָנגירט געוואָרען. איצט האָבען די קרעדיטאָרען געשלאָסען אַ קאָלעקטיווען אָפּמאַך און אַלס ענדגיל-טיגער סינדיק איז געוועהלט געוואָרען דער מיטאיינהאַבער פון דער פירמע „קאַרש“, ה׳ זיגמונט קאַרש. דאָס גע-ריכט האָט ביי דעם אָפּמאַך, ביי די וואַהל פון סינדיק געגעבען צו קענטניש.

• • •

גרויסער באַנקראָט אין טאָמאַשאָוו

די גרויסע מאַנופאַקטור-פירמע אין טאָמאַשאָוו „פנחס מערלין“ האָט באַנ-קראָטירט. די פּאַסיוון בעטרעפען 200,000 זל. די פערפליכטונגען פון דער באַנקראָטירטער פירמע בעטרעפען 700,000 זל. די גרעסטע צאָהל קרעדי-טאָרען זענען לאָדזער.

דער אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר צוגאַסט אין לאָדז

אַ „פּראָהיבישען“-אויפנאַהמע מיט זאָדע-וואַסער. דער אַמ-באַסאַדאָר האַלט אַנ׳אָפּטימיסטישע רעדע וועגען ווירטשאַפטליכען קריזיס

אין לאָדז האָט עהרענגעסטען געווילט דער אַמבאַסאַדאָר פון די פאַראייניגטע שטאַטען אין פּוילען ה׳ דזשאָן נ. ווילים, וועלכער איז אויפגענומען געוואָרען אויף אַ פייערליכען באַנקעט אָהן ווין, נאָר מיט — מינעראַל-וואַסער, עלט אַמערי-קאַנגיש, אַלאַ פּראָהיביציע...

די פייערליכע אויפנאַהמע איז פאָר-געקומען אין מאַלינאָווי-זאַל ביים גראַנד-האָטעל. אין באַנקעט האָבען זיך בעטיי-ליגט פאָרשטעהער פון לאָדזער גרויס-אינדוסטריע און גרויס-האַנדעל, ווי אויך דער לאָדזער וואָיעוואָדע, דער פּרעזעס פון שטאָט-ראַט, די פאָרשטעהער פון דער לאָדזער געזעלשאַפטליכקייט. מיט בעגריסונגס-רעדעס זענען אַרויסגעטרע-טען וואָיעוואָדע יאַשטשאָלט, אינזש. ראָלצגרעבער, ד״ר אַלפרעד גראָהמאַן.

אין זיין רעדע האָט וואָיעוואָדע יאַש-טשאָלט געזאָגט, אַז לאָדז, די צווייט-גרעסטע שטאָט אין פּוילען און דער גרעסטער אינדוסטריע-צענטער אין לאַנד, ענטוויקעלט זיך מיט ריזען-שריט. לאָדז קאָנצענטרירט אין זיך 80—90 פּראָ-צענט פון דער גאַנצער פּוילישער טעקס-טיל-אינדוסטריע און 30 פּראָצענט פון פּוילען׳ס גאַנצער אַרבייטער בעפעלקע-רונג.

— אַלע זענען מיר געבונדען מיט פאַבריקען. לאָדז איז אַ שטאָט פון אַר-בייט. אין נישטאָ קיין אַרבייט, איז נישטאָ קיין ברויט — האָט געזאָגט ד״ר גראָהמאַן.

אַמבאַסאַדאָר ווילים האָט געהאַלטען אַ רעדע, פול הומאָר און אָפּטימיסטישע אויספירונגען בנוגע דער צוקונפט. מיט׳ן יאָהר 1930 איז אַוועק דאָס גאַנצע בייז פון קריזיס. דערפאַר איז, למשל, אין די אַמעריקאַ קענמאָל נאָך נישט געווען אַזאַ דעמפּערער סילוועסטער, ווי הייי-יאָהר. א׳ן פּוילען דאַרף נאָך אַרויסקומען קאַמערציע מיט אַמעריקאַנישער אינדוסטריע און האַנדעל.

• • •

קאָמערציעל מאַכט און אינדוסטריע.

• • •

דעם 19. ד. ח. האָט דער לאָדזער וואָ-יעוואָדע יאַשטשאָלט אָפּגעשטאַט אַ ווי-זיט דעם אַמבאַסאַדאָר פון די פאַראייני-גטע שטאַטען אין דרום-אַמעריקאַ, ה׳ דזשאָן ווילים. דעם זעלביגען טאָג האָט דער אַמעריקאַנישער אַמבאַסאַדאָר אין פּוילען רעוויזיטירט דעם וואָיעוואָדע אין וואָיעוואָדזטוואָ-בנין.

(ב) פאַר׳ן פערלאָזען לאָדז האָט דער אַמעריקאַנישער אַמבאַסאַדאָר געבעטען בעזוכען איניגע היגע פאַבריקען. אויפ׳ן וואָקזאַל האָבען אים געזעגענט וואָיעוואָ-דע יאַשטשאָלט, פאָרשטעהער פון דער

ראַדיאָ פּראָגראַם

מיטוואָך 21 יאַנואַר

לאָדז (233,8) 11.58 שעה צייכען 12.05 גראַ-מאָפאָן מוזיק 1.15 פאָרלעזען פון טעגליכען פּראָג-ראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּערטואַר 3.50 פּאָרטראָג 4.15 פּראָגראַם פאַר קינדער 4.45 גראַמאָפאָן מוזיק 5.15 פּאָרטראָג 5.45 פּאָפּולערער קאָנצערט 6.45 פערשידענעס 7.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער און פאָרלעזען פון פּראָגראַם אויפ׳ן נעכסטען טאָג 7.25 גראַמאָפאָן מו-זיק 7.40 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל 7.55 גראַמאָפאָן מוזיק — 8 פּאָרטראָג „אַ פּאַר ווערטער וועגען רויכער׳ן טאַבאַק“ 8.15 מוזיק פעליעטאָן 8.20 לייכטע מוזיק — 9 סימפאָנישער קאָנצערט פון לאָנדאָ אויסגעפיהרט פון ענגלישען ראַדיאָ-סטאַציע אָרקעס אין דער סאַל. וואַנדאַ לאַנדקאָווסקאַ 11. פ.א.ט.׳ וועטער, פּאָליציי, און ספּאָרט קאָמוניקאַטען ווי אויך טאַנץ מוזיק

דאָנערשטאָג 22 יאַנואַר.

לאָדז (233.8) 11.58 שעה צייכען 12.05 גראַמ. מוזיק 12.35 שול קאָנצערט — 2 פאָרלעזען פון טעג-ליכען פּראָגראַם ווי אויך קינאָ און טעאַטער רעפּער-טואַר, 3.35 קאָמוניקאַטע פון דער ליגע פאַר לופט פערטיידיגונג אין געגען גאַז אָנגריפ׳ן 3.50 פּאָרטראָג 4.15 גראַמאָפאָן פּליטען 5.15 פּאָרטראָג 6.45 פער-שידענעס 7.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס קאַמער און פאָרלעזען פון פּר. נעכסטען טאָג 7.25 גראַמ. מוזיק 7.40 ראַדיאָ פּרעסע זשורנאַל 7.55 גראַמאָפאָן מוזיק — 8 פּעליעטאָן 8.15 ראַדיאָ טעכנישער שמועס 8.30 לייכטע מוזיק 9.30 האָרץ שפּיל 10.35 „פ.א.ט.“, וועטער פּאָליציי און ספּאָרט קאָמוניקאַטען ווי אויך טאַנץ מוזיק פון וואַרשאַ.

ענטדעקט מיסברויכען אויף דער לאָדזער פּאָסט

די פּאָסט-דירעקציע איז „עטלעכע“ פאַרוואָרפען געוואָרען מיט אָנקלאַגעס, אַז פון רעקאָמענדירטע בריוו פעהלט געלד. כדי אויסצוגעפינען די גנבות און פיהל-פּלאַץ קומען אויף די שפּורען פון פערברעכער, זענען אין דער פּאָסט גע-מאַכט געוואָרען אַ רייה ענדערונגען. צווישען אַנדערע איז געענדערט געוואָ-רען די שטעלע פון פּאָטשטליאָן מאַ-טשינסקי, וועלכער פלעגט פיהרען דעם אַמבולאַנס פון קאַלישער באַהנהויף. הנם געוויסע חדשים זענען געפאַלען אויף ס. האָט מען אים ביי קיין עבירה נישט געכאַפּט. אויך אויף זיין נייער שטעלע האָט ער זיך אויפגעפ-פיהרט לטמוש.

א מיניסטעריאַל קאָמיסיע, וועלכע איז געקומען קיין לאָדז האָט אינטערעסירט אַנ׳אויספאָרשונג און מ׳האָט פעסטגע-שטעלט, אַז סאַפּטשינסקי פיהרט אַ פּריוואַט הויז אין לעבט אַ גוטען טאָג אַזוי, אַז די אויספאָרשונגס-קאָמיסיע האָט זיך דעצידירט דורכצופיהרען אַ רעוויזיע אין זיין וואוינונג. ביי אים אין שטיב האָט מען געפונען פיל קאָסטבאַרע זאַכען, וואָס שטאַמען פון גע׳גנב׳עטע פּאָסט-פּעקלעך. אויסערדעם האָט מען אויך געפונען קאָנווערטען פון בריוו, וואָס זענען אַרויסגעשוקט געוואָרען פון לאָדז, אָבער דער אומלעגאַלער אַבגע-מער איז געווען סאַפּטשינסקי. דער פאַרשוין איז אַרעסטירט געוואָרען.

די מיניסטעריאַל-קאָמיסיע זוכט איצט פעסטצושטעלען, צי סאַפּטשינס-קי האָט געהאַט שותפים. ביז איצט איז שוין קלאָר, אַז די שאָדענס וואָס סאַפּטשינסקי האָט גורם געווען דעם פּאָסט-מיניסטעריום, טרעפען אַן העכער 50,000 זל.

אנפאַל אויף אַ שוואַנגערע פרוי

זי האָט נישט צו געבען געלד אויף בראָנפען, ווערט זי שווער צושטאָכען מיט מעסערס

מאָנטאָג אָוונד, ווען די 23-יעהרי-גע יוזעפאַ בערענדט, אַנ׳אַרבייטערין פון שטייגערט׳ס פאַבריק, אַ שוואַנגערע פרוי, איז אַ היימגעגאַנגען, זענען צו איהר צו דריי פערשוין און געפאָדערט געלד אויף בראָנפען. די פרוי, אַנ׳אי-בערגעשראָקענע, האָט ערקלערט, אַז זי האָט נישט ביי זיך קיין געלד. די כו-ליגאַנעס זענען געוואָרען אין כעס און האָבען די פרוי צושטאָכען מיט מעסערס און פערשוואונדען.

פאָגאָטאָוויע האָט די בעפאַלענע אָפּ-געפיהרט אין שפּיטאָל.

געפאַלן אויף 75 פּראָצ. דער אומזאַץ פון טריקאָטאַזש

אין די טריקאָטאַזש-בראַנזשע הערשט דאָ אַ געדריקטע שטימונג. לגבי דעם אָנהויב 1930 איז די קאָנסומפּציע פון טריקאָטאַזש-אויסאַרבייטונגען געפאַלען אויף 75 פּראָצענט. דערביי איז זעהר גרויס די קאָנקורענץ.

נישט וועניגער שלעכט איז אין דער זאָקען-בראַנזשע. דער געברויך פון זאָ-קען איז בעדייטענד נעפאַלען אויך צו-ליב דעם, וואָס עס איז אַריין אין דער מאָדע לאַנגע קליידער.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
זונטאָג, דעם 25 יאַנואַר, 8.30 אין אָוונד
פיערטער און לעצטער קאָנצערט
— פון —
חיה׳לע גראָבער
געוו. שוישפּילערין פון „הבימה“
אין אַ בענייטען פּראָגראַם.
צוויי איינאַקטערס פון י. ל. פּרץ
„נאָך קבורה“ און „מוסר“
נייע קינדער-לידער
נייע פאָלקס-בילדער
נייע חסידישע נגונים
בילעטען פון 1.50 ביז 7.50 אין דער קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

אַנ׳אויטאָ מיט אַ פּאַסאַזשיר צינדט זיך אָן

אין מיטען נאַכט אויף פּיעטריקאָווער גאַס

(§) אויף עק פּעטריקאָווער און אַנגאַ האָט נעכטען ביינאַכט זיך אַרייגעצעצט אין אַ טאַקסי אַ געוויסער אַנטאָני קאַר-טשעווסקי און געהייסען זיך אָפּפיהרען אַרוים אויף אַנדזשעיאַ גאַס. צוליב דעם, וואָס דער מאָטאָר איז געווען פּערפּרוי-רען, האָט זיך דעם שאָפער מאַטושיאַק (פּלאַצאַ 24) נישט איינגעגעבען צו לאָ-זען אין גאַנג די מאַשין. דאַן האָט ער גענומען שטאַרק דרעהען מיט דער קאָרבע, כדי צו בעוועגען דעם מאָטאָר. צוליב׳ן שאַרפען אַנדרעהען האָט דער מאָטאָר זיך אָנגעגאָסען מיט בענזין און צוליב׳ן ווייטערדיגען דרעהען מיט דער קאָרבע איז ענטשטאַנען אַ פונק און דער מאָטאָר פון אויטאָמאָביל האָט זיך אָנ-געצונדען. אין אַ רגע איז דער אויטאָ גע-שטאַנען אין פלאַמען. דער פּאַסאַזשיר און דער שאָפער זענען קוים אַרויסגע-שפּרונגען פון דער מאַשין און אַלאַר-מירט דעם וואַך-פּאָליציאַנט. עס זענען געקומען צו הילף אַ רייה אַנדערע פּאָ-ליציאַנטען און צוויי פון זיי זענען ביים לעשען דעם אויטאָ אָפּגעבריהט געוואָ-רען. צו זיי איז אַרויסגערופען געוואָרען פּאָגאָטאָוויע.

„חתונה אויף פּראָבע“

אַנ׳אינטערעסאַנט בוך פון אַנ׳אַמעריקאַנער ריכטער

IV

גוף אַט איז אייגער פון די גאָר מערק-ווירדיגע פאַלען, וואָס בעווייזען ווי ווייט די אומשטענדען האָבען זיך געביטען און ווי יונגע פרויען פיהלען זייער זעלבסט-שטענדיגקייט:

אין אַ אָנגעזעהענער פאַמיליע האָבען די עלטערען זיך געכאַפּט, אַז זייער טאָכ-טער, אַ מיידעל פון צוויי און צוואַנציג יאָהר, טרעפט זיך צו-אָפט מיט אַ יונ-גען מאַן. טאַטע-מאַמע האָבען איינגע-לעגט די וועלט, אַז זי זאָל זיך מעהר מיט דעם יונגען מאַן נישט טרעפען, ווייל ער איז קיין לייט נישט, און דערצו איז ער נאָך אַ קליינער פערדינער אויך. עס האָט אָבער נישט געהאָלפען. דאָס מיי-דעל האָט דעם יונגען מאַן זעהר ליב געהאַט, און ווען זי האָט נאָר געהאַט אַ פרייע מינוט, האָט זי מיט אים פער-בראַכט.

די עלטערען זענען געווען אין גרויס שרעק. עס איז ביי זיי גאָר קיין צווייי-פעל נישט געווען, אַז אויב עס זאָל עפּעס געשעהען, אויב דאָס מיידעל זאָל, חלי-לה-ווחס, אָנהייבען שוואַנגערין, וועט דער יונגערמאַן פון איהר אַוועק — חתונה האָבען מיט איהר וועט ער נישט.

זיי האָבען זיך אָבער איינגערעדט, אַז ס׳איז נאָר אַנ׳אומגליק, אַז זייער טאָכ-טער, אַזאַ פיינ-ערצויגען קינד, זאָל גאָר ליבען גראָד אַ מאַן אויף אַנ׳אומגעזעצ-ליכען שטייגער.

איינער פון מיידעל׳ס קרובים, אַ פער-זיכערטער מאַן, האָט זיך שטאַרק גע-נומען צום האַרצען די גאַנצע געשיכ-טע. און ווען ער האָט געזעהן, אַז די פאַמיליע קען דאָ גאָר נישט העלפען צו צושטערען די ליבע, איז ער אַוועק צום ריכטער לינדסי און איהם געבעטען, ער זאָל שיקען רופען דאָס מיידעל צו זיך און זעהען טורקען אויף איהר, אַז זי זאָל אויפגעבען דעם געליבטען, ווייל דער סוף וועט זיכער זיין, אַז זי וועט אויף זיך ברענגען אַ גרויס אומגליק.

לינדסי האָט פערשפּראָכען זיך צו זע-הען מיט דעם מיידעל. אָבער מיט אַ מאָג שפּעטער, נאָך איידער ער האָט גע-שיקט זי רופען איז זי גאָר אַליין געקו-מען צו איהם. ווי אַנבעדראַשט איז ער געוואָרען ווען זי האָט איהם געזאָגט, אַז זי איז געקומען צו איהם ווענען איהרע אַ חבר׳טע אַ יונגע אַכטצעהן-יאָהריגע מיידעל, וועלכע האָט אָנגעהויבען געהען אויף אַ שלעכטען וועג.

— וואָס טוט זי דען, די חבר׳טע? — האָט דער ריכטער געפרעגט.

— זי געהט אַלע מאָל מיט אַנ׳אַנדער בחור, — האָט זי דערצעהלט, — זי האָט זיך אַריינגעלאָזט אין „ליבעס“. זי געהט זעהר אָפט אויף היליאַנקעס, וואו מען האַלט זיך אין איין קושען, און דאָס קען זי נאָך צו-ווייט פערפיהרען... איהר, העדר ריכטער, מוזט זעהען זי אַרויספּפיה-רען צוריק אויפ׳ן גוטען וועג!

האָט דער ריכטער צוגעזאָגט, אַז ער וועט עפּעס טון אין דעם; און דערנאָך, ווען דאָס מיידעל האָט זיך שוין געקליבען אַוועקגעהען, האָט ער איהר געפרעגט:

— און וואָס איז וועגען דיר אַליין?

דאַן האָט זי איהם דערצעהלט, אַז ס׳איז שוין אַ לענגערע צייט זייט זי געהט ביינאַכט אין דעם יונגענמאַן, אַז זי לעבט מיט איהם פונקט ווי זי וואָלט שוין מיט איהם געווען פערהייראַטעט...

אויף דער פראַגע, פאַרוואָס זי דאָס מיט דעם יונגענמאַן נישט חתונה געזעצ-ליך, האָט זי געענטפערט:

— חתונה האָבען? צו וואָס? פון צעהן הבר׳טעס מיינע, וועלכע האָבען חתונה געהאַט די לעצטע צוויי יאָהר, האָבען זיך שוין מעהר ווי אַ העלפט גע׳גט, אָדער גלאַט געשיידט. דאָס גאַנצע פאַמיליען-לעבען דויערט זעהר צרה׳דיג. די, וואָס גט׳ען זיך נישט, רייסען זיך גלאַט אַרום, ווי די קעץ. צו וואָס זאָל איך חתונה האָבען? ווען איך וואָלט דאָס געוואָלט, וואָלט מיין יונ-גערמאַן אפילו באַלד חתונה געהאַט מיט מיר, אָבער איך וויל נישט.

— ווייל איך גלויב נישט אין זייער פערהיינקייטען. אפילו איצט פערדרון איך מעהר, ווי ער.

קנאַפּע צוויי יאָהר האָט די מיידעל פאָרטגעזעצט די אינטימע בעציהונגען מיט דעם יונגען מאַן, דערנאָך האָט זי אויף איהם אַנ׳אומ׳הן געוואָרפען און זיך פערליבט אין אַנ׳אַנדערען. דער אַנ-דערער איז אויך געווען גרייט חתונה צו האָבען מיט איהר, אָבער זי האָט זיך נישט געאיילט; זי האָט מיט איהם פריהער געלעבט אויף פּראָבע אַ שטי-קעל צייט, אין ערשט, ווען זי האָט זיך איבערצייגט, אַז זי קען מיט איהם אויס-קומען, האָט זי מיט איהם געהייראַט.

און דער ערשטער בחור האָט איינגע-לעגט די וועלט. ער האָט געהאַלטען אין אַזוי וויינען און קלאָגען, אָבער ס׳האָט איהם נישט געהאָלפען.

דאָס איז אַ ווי פון די גוטע שטריכען אין דער היינטיגער יונגוואַרג. אַ מיידעל איז ... ...שפענדיג, אַ מיידעל איז פרייי און זי ערקלייבט זיך אַ חבר פריינד-מען אין ליבע, און דער עיקר איז ביי איהר נישט דאָס חתונה האָבען, ווי אין-גיגע מיינען.

אַזאַ זעלבסטשטענדיגקייט ווייזען איצט אַרוים אַ סך מיידלעך און זיי רעכענען זיך נישט דערמיט, וואָס די געזעלשאַפט וועט קוקען קרום אויף זיי.

דאָס איז געוואָרען געוואָרען וועגען מיידלעך, וואָס זענען שוין געוויס דער-וואַקסען און געוויס אינטעליגענט צו פער-שטעהען זאַכען און אַליין אויפצופאַסען אויף זיך. שלעכט איז אָבער מיט די גאַר יונגע מיידלעך, מיט די שולערינס, וועלכע זענען נאָך נישט געניג דערוואַ-קסען און נאָך נישט געניג אינטעליגענט אויפצופאַסען אויף זיך, און יענע פאַ-לען מאַכען זעהר אָפט אַרויין.

און ס׳איז מערקווירדיג, דווקא די מער לעך, וועמען די עלטערען האַלטען ווי אין אַ שטייג, גיבען זיך אַנ׳עצה, ווי אַזוי אַ לעבען צו טון שטולערהייט.

פון אַלץ, וואָס דער געוועזענער ריכ-טער דערצעהלט אין זיין בוך, איז קלאָר אַז מיר לעבען איצט אין אַ צייט, ווען ס׳קומט וואָרקליך פאָר אַ בונט פון דער היינטיגער יונגוואַרג. די מענה, אַז נישט אַלע זענען אַזוי, און אַז די, וואָס זענען יאָ אַזוי, זענען נישט קיין לייט, איז בלויז אַנ׳אויסרייד זיך נישט צו רעכע-נען מיט קיין פאַקטען. קיינער ווערט נים געבאָרען פערדאָרבען, קיין פּוילשטענדי-גער צדיק. עס זענען פאַקטען, מיט וועל-כע מען דאַרף זיך רעכענען, און די על-טערען, וואָס האָבען קינדער, דאַרפען זיך גאַנץ ערנסט פערטראַכטען וועגען דעם.

שטרענגקייט און ערציהונג איז נישט קיין מיטעל — דאָס בעווייזט דער גע-וועזענער ריכטער מיט אַ גאַנצער רייה פאַקטען אין זיין בוך. ווען מען וואַרפט אַרויף אַ מורא אויף אַ קינד, געפינט עס שוין אַ וועג, ווי צו טון דווקא דאָס, וואָס מען לאָזט נישט. ער דאַרף אָבער געשאַפען ווערען אַ טיפערע און פריינד-ליכערע פערשטענדניש צווישען עלטע-רען און קינדער, און אויך די געזעל-שאַפט דאַרף זיך אויסלערנען צו קוקען אויף די „אויסגעלויטשטע“ מיט אַנדע-רע אויגען און נישט דענקען, אַז ווען אַ יונג מיידעל, אָדער אַ יונגער בחור בע-געהט אַ פעהלער, הייסט דאָס שוין, אַז זיי זענען אין גרונד שלעכט און פער-דאָרבען.

לינדסי איז אויך אַנ׳אָנהענגער פון חתונה אויף פּראָבע. אין זיינע ווערק שענקט ער ספּעציעלע אויפמערקזאַמ-קייט דער פראַגע וועגען היירען אין פאַ-מיליען לעבען און היינטיגע צייטען, אין ער האַלט, אַז ביי די איצטיגע אומשטענ-דען איז הייראַט אויף פּראָבע אַ גוטע זאַך און עסו אַלט געבראַכט הערצע, אַז עס זאָלען אויסגעמיידט ווערען אַ סך אומאַנגענעמליכקייטען אין פאַמיליען לע-בען.

—:0:—

פון נויט צו רייכקייט

(ענדע פון זייט 3)

היטען ברוקען און באַהן-לוניעס. אַמאָל-יגע איז געבליבען אַליין אין דער היים. דערווייל האָט זיך דאָרט „צוגעשאַרט“ אַ פּרעמדער, וואָס האָט געלאָקערט נישט אַזוי ווייט אויף אַמאַליע׳ס האַרץ, ווי אויף פּאַנשעלו׳ס פערמעגען. פּאַנ-שעלו ווערט געוואויער וועגען דעם פון פריינד און פאָלט אַריין פלוצלינג קיין פּאַריז. ער טרעפט דעם געליבטען ביי דער פרוי אין שלאָף-צימער. ער קאָן איהם אפילו דערשטעכען מיט׳ן באַג-נעט. אָבער דער פּאַטריאָט וועקט זיך אין איהם און ער הייסט זיין קאָנקורענט שווערען, אַז ער וועט אַרײנטרעטען אין דער פראַנצויזישער אַרמעע — וועט ער איהם שענקען דאָס לעבען. יענער שווערט, אַמאַליע וויינט און פּאַנשעלו קעהרט צוריק אין פעלד אַריין, אָפּהי-טען די ברוקען.

די מלחמה ענדיגט זיך און פּאַנשעלו קומט צוריק קיין פּאַריז, צו זיין ווייב און צו זייגע 6 פאַבריקען. אָבער דאָס גליק נעהמט זיך אָפּקעהרען פון איהם. עס דערנעהנטערט זיך די קאַטאַסטראָ-פע. פּאַנשעלו זעהט זי פאַר, אָבער נישט ער און נישט זיין פרוי האָבען נישט ברעה צו רעזיגנירען פון זייער בויז-איצטיגען שטייגער לעבען. מ׳נעהמט אָפּזאָגען די דינערשאַפט, אָבער מען וואוינט נאָך אַלץ אין די פּאַלאַצען. פּאַנשעלו נעהמט פאַלען מיט גיכע שריט. נאָך קורץ פאַר זיין טראַגישען סוף האָט ער זיך מתודה געווען פאַר אַ פריינד: „איך האָב געריכטעט אויף געפּרעל — אָבער ס׳האָט פערפיהרט; כ׳האָב הערונטער נישט דעם קלענערן וויליען ענטקעגענצושטעלען זיך די מאַסטראָפּע. איך קאָן נישט קאָנ... זייט כ׳האָב אויפגעהערט צוזאַמענצוש... שאַרען געלד מיט די גאַרשטשעס — האָב איך אויך אויפגעהערט צו עקזיס-טירען. מיין הויז איז געוואָרען אַ הויז פון משוגעים, און וועלכען איך האָב שוין גוט געהאַט קיין שום רעכט. מ׳האָט מיך אפילו אַרויסגעוואָרפען פון מיין צימער און איך בין געשלאָפען אין קאָ-רידאָר“.

אפשר דערפאַר האָט ער דאָס גע-וואָלט זיך גוטס זיין אין זיין פרוי, שי-טענריג צו אַמיר אין די לעצטע מינוט-טען פון זיין לעבען?

לאָדזער יודישער אלפאָנס מאַכט „קאַריערע" מיט אונערפאַהרענע מיידלעך פון פראָווינץ

ער פאַלט צום סוף אריין אין די הענד פון דער פאָליציי, ווען ער געהט „חתונה־האָבען" מיט א אָרעמע יונגע יודישע טאָכטער פון לאַסק

(—) די יודישע אַלט־שטאָט און לאָדז האָבען שוין ווידער מיט א נײ־געבאַקענע סענסאַציעלע פון דעם מין, וואָס טרעפֿט זיך נישט אַזוי אָפּט.

אויף אַלט־שטאָט איז געווען בעקאַנט א יונגערמאַן ישראל'קע, וועלכער האָט גע־וואוינט אויף וואָלבאָרסקא גאַס מיט א ווייב און א קינד. האָט זיך דער דאָזיגער יונגערמאַן אויסגעצייכנט צווישען „זאַילע" הערמיט, וואָס ער איז געווען אַנ'עלעגאַנט און זיך געקאָנט אַנ'עצה געבען באופֿן, נישט צו אַרבייטען און פֿון אויף דעם האָט מען געלעבט „אַ לאַפּ"... מ'האָט לאַנג נישט געוואוסט וואָס ער האָט ענטדעקט זיין געהיימנישפֿול שמאַלין־גריב, וואָס גיט איהם פּרנסה אָהן אַרבייט און זאָרג. די מעשה וואָלט אפֿשר געבליבען פֿאַר אַלעמען א סוד, ווען נישט דאָס, וואָס דער האָבער האָט איהם אָנגעהויבען שמעלען. און א געוויסען פֿריהמאָרגען האָט דער עלעגאַנטער לאַנדגנ־געהער אָנגעהויבען שאַרף אויפֿוואַרפֿען זיין יונג ווייבעל, אַז זי איז נוט קיין לייטישע בעל־הבית'טע, אַז זי דאַנה'ט זיך ווייניג פֿאַר איהם און — ער האָט זי דערפֿאַר שוין אויבערגענג. דאָ האָט אויפֿגעפּלאַצט דער בלאָטער. דאָס ווייב איז דאָן אַרויס און גאַס און אויף'ן קול „קידוש געמאַכט", אַז דער מאַן האָט זיך פֿערליבט און א גאַסען־פֿרוי, צוליב וועלכער ער וויל זי אַוועקוואַרפֿען. דאָס ווייב האָט לאַנג געפֿיהרט מיט דעם מאַן א שפּיל פֿון לאַץ און מויז, ביז זי האָט איהם אונגאַנצען „אויסגעמאַכט דאָס אויער" און איהם געזאָגט אַזוי, אַז ער איז געבליבען מיט זיין מויד אויף דער גאַס ביים און אַזן העמד.

דער יונגערמאַן איז אָבער נישט ביי די, וואָס פֿערלירען זיך. קודם האָט ער א כלה, מאַקע די, מיט וועלכער „ער ליבט זיך". דאָס איז געווען א יונג שעהן מיידעל, וועלכער ער האָט צוגעזאָגט (נאָך פֿאַר'ן גט מיט'ן ווייב) חתונה צו האָבען. נאָר ווי אַזוי? זאָל זי געהן זו־כען פּרנסה. ווי זאָל אַזאַ מיידעל, אונ־ערפֿאַהרען, יונג און שעהן, זיך אַנ'עצה געבען און אַזאַ פֿאַל. זי האָט נישט גע־וואוסט, וואו זיך אַהינצוטון ביז וואַנען דער „חתן" האָט איהר געגעבען א פֿאַר־אין האַנד אַריין — ער האָט זי געשיקט אויף דער „בערזע", געלד פֿערדינען. אין אַז זי האָט פֿערדינט געלד, האָט ער איהר געגעבען א לעקעכל, געקויפֿט א מענטעלע, א שטיקעל שמעק־וואַסער און צו־געזאָגט איהר אַרויסצופֿיהרען זי אויף די שמאַפֿלען פֿון „קאַריערע". דאָס אונ־ערפֿאַהרענע יונגע מיידעל האָט זיך גע־

לאָזט אונבער'דבר'ן, זי איז אַרונטערגע־פֿאַלען אויף „חתנ'ס" אַנשפּלוס און איז געוואָרען א גאַסען־פֿרוי אָהן בעוואוסטזיי־שען: מאַקע מיט א קאַנטראַל־בוכעל, מאַקע מיט קאָלעזשאַניקעס, און אויב שוין אַזוי, האָט זי פֿערלוירען די בושה און זיך געוואָרפֿען פֿון אין „בערזע" אויף דער צווייטער, פֿון אין שטאָט און דער צווייטער. דאָס יונגע מיידעל האָט אויסגעאַרבייט הויפּט געלד און אַוועקגעגע־בען „אַוהם" און דער נאַוואַווער האָפֿ־נונג צו ווערען זיין ווייב. אָבער אינ־צווישען איז די פֿערפֿירטע אַוועק אין שפּיטאָל אַריין, אָפּגעלעגען וואָכען־לאַנג, אונבעהגעריסען מיט מאַמע און אַלע נאָ־ענטע, און דער חברה־מאַן, זעענדיג אָהן א היים און אָהן פֿערדינסטען, האָט זיך גענומען „סטאַרען" וועגען א ניי גע־שעפֿטעל....

ער איז אַוועקגעפֿאָהרען אַנ'אויפֿגעפּוצ־טער קיין לאַסק, און דאָרט האָט ער נושא־חן געווען און די אויגען פֿון א בעל הבית'יש מיידעל, וועלכע האָט אין איהם געזעהן איהר בעשעהרטען. און — פֿערנאַנטענעם שבת צו נאַכטס האָט שוין געזאָלט פֿאָרקומען די חתונה.

נאָר דאָ איז א גליק געשעהן. דער כלה'ס קרובים, נאָכ'ן דינגען א דירה אויף פּולנאָצנאַ 5, זענען געקומען קיין לאָדז איינקויפֿען די לעצטע זאַכען צום אויסשטײַער. און אגב מאַקע אַוועק נאָך־אַמאָל געזאָגט וועגען, וואָס פֿאַר א אינ־ער עס איז דער חתן־בחור'עין. אין דאָ האָט די באַמבע געפּלאַצט. די מחותנים האָבען זיך דערוואוסט, אַז דער פֿערשוין האָט אוועקגעוואָרפֿען א ווייב מיט א קינד, האָט ביי זיך און דער היים נאָך

געפֿיהרט א „רעזעל", האָט פֿעראומ־גלויבט אַמאָליגע יונגע מיידלעך און איצט האָט ער געזוכט א קרבן און זוייער מאַכ־טער.

די לאַסקער מחותנים זענען אַהיים־געפֿאָהרען און דעם חתן בעלוינט דעם „גדר" מיט שמעקענס און דרענגער און איבערגעגעבען און די הענד פֿון דער פּאָ־ליציי.

אויף אַלט־שטאָט קאָכט זיך איצט מיט דער געשיכטע. און לאַסק איז די ענט־דעקונג א פֿרייד פֿאַר דער משפּחה פֿון כלה־מיידעל און א יום־טוב פֿאַר לאַסק, וואָס איהר'ס אַנ'אָרענטליכע טאָכטער איז ניצול געוואָרען פֿון א גרויס אומגליק.

אין גייער'ס פֿאַבריקען זאָל אויס־ברעכען א שטרייק

(א) די בעראַנט, האָט אין גייער'ס פֿאַבריק אויסגעבראָכען א קאָנפֿליקט צוליב דער פֿערערגערונג פֿון די אַרבייטס־בעדינגונגען און דער וועבערייען. די פּוינ־אינצינעגע אונטערוועגנצען האָבען נישט געבראַכט צו קיין אויסגלייך. די אַרבייטער

ציעז וויל זיך נישט בעטייליגען און א קאָנפֿערענץ און אַרבייטס־אינספּעקטאָר־יאַט. מחמת דעם דראָהען די אַרבייטער צו פֿערשטרייקען און אַלע אָפּטיילונגען פֿון גייער'ס פֿאַבריק.

ווי האַלט עס מיט'ן שפּינער־קאַרטעל?

די גאַרן־פּרייזען האַלטען כסדר אין פֿאַלען

צוליב דעם, וואָס דער שפּינער־קאַר־טעל האָט נאָך נישט פֿערלענגערט זיין אָפּמאַך, און צווישען די אָנהענגער און געגנער פֿונ'ם קאַרטעל קומט פֿאָר א קאַמף, הערשט אויפֿ'ן לאָדזער בוימוואָל מאַרק אַנ'אונגעוואָהנליכער כאַאָס און די פּרייזען האַלטען דערווייל און פֿאַלען. די שפּינער'ס, וועלכע זענען פֿעראַנטווער־טעסירט און קאַרטעל, כדי צו צווינגען

דעם צד שכנגד זיך אונטערצוגעבען, וואַרפֿען אַרויס אויפֿ'ן מאַרק גרויסע קוואַנטומ'ס בוימוואָל־גאַרן צו אַזעלכע נידריגע פּרייזען, ווי די קלענערע שפּי־נערײַ־אונטערנעמונגען זענען בשום אופֿן נישט אימשטאַנד צו פֿערקויפֿען. דערווייל געניסען דערפֿון די פֿאַבריקאַנטען און זיי קויפֿען אייך בילינגע בוימוואָל.

ווער און ווי אַזוי קאָן מען בעפֿרייט ווערען פֿון מלוכה'שען לאָקאַל־שטייער פֿאַר 1930

(מ) די לעצטע צייטען ווענדען זיך צו דער שטייער־אָפּטיילונג ביים לאָדזער מאַגיסטראַט פֿיל צאָהלער פֿון מלוכה־שען לאָקאַל־שטייער און פֿאָדערן צו אַנולירען זיי דעם דאָזיגען שטייער פֿאַר 1930, ווייל זיי זענען נישט ביכולת די סומען איינצוצאָהלען.

צוליב דעם קלערט אויף די שטאָ־טישע שטייער־אָפּטיילונג, אַז פּערזענ־ליכע ווענדונגען זענען צוועקלאָז, מחמת לויט די פּאַראַגראַפֿען 14 און 16 פֿון

דער פֿעראָרדנונג פֿון פֿינאַנץ־מיניס־טעריום פֿון דעצעמבער 1926, קאָן דער מלוכה'שער לאָקאַל־שטייער אַנולירט ווערען נאָר אויפֿ'ן סמך פֿון פּראָטאָקאָלאַרע עקזעקוציעס, וואָס ווערן דורכגעפֿיהרט מינדעסטענס צוויי מאָל אין משך פֿון א לענגערער צייט. (א פּראָטאָקאָלאַרע עק־זעקוציע מיינט, אַז דער סעקוועסטראַ־טאָר קומט דורכפֿיהרען א ליציטאַציע און ס'איז נישטאָ אויף וואָס).

די שטייער־אָפּטיילונג שיקט כסדר אַרויס צו די דאָזיגע אַלע שטייער־צאָהלער בעאַמטע, וועמענס פֿליכט ס'איז גענוי צו בעשרייבען די מאַטער־יעלע לאַגע און פֿאַרצושטעלען אין בע־ווייזען די פֿאַקטישע אונפֿערמעגליכקייט פֿון די שטייער־צאָהלער. אויפֿ'ן גרונד פֿון די דאָזיגע בעריכטען ווענדעט זיך

די שטייער־אָפּטיילונג צו דער פֿינאַנץ־קאַמער מיט דער ביטע צו אַנולירען די פֿערלעגענע שטייערען.

נאָר אַנגעשטעלטע, וואָס האַלטען זיך אויס פֿון לוין־אַרבייט און זיי פֿער־נעמען 1 און 2 צימערן, קאָנען בעפֿ־רייט ווערען פֿון דאָזיגען לאָקאַל־שטיי־ער און דאָס נאָר פֿאַר דער צייט. ווען זיי זענען געווען אַרבייטסלאָז (אויב זיי קאָנען בעווייזען א רעגיסטראַציע־צעטעל פֿון אַרבייטס־פֿערמיטלונגס־אַמט און א בעשטעטיגונג פֿון הויז־ווירט, בכן ער האָט זיך אויסגעהאַלטען פֿון אַרבייטס־לוין און צו ער האָט נישט קיין סובלאָקאַטאָרען. אויך אינוואַלי־דען, וואָס פֿערנעמען קליינע דירות, דאַרפֿען זיך אַזוי נוהג זיין.

היט זיך פֿון דיפֿטעריט!

מ'קאָן געניסען פֿון אומזיסטע אימפֿונגען

(מ) די געזונדהייטס־אָפּטיילונג ביים לאָדזער מאַגיסטראַט האָט אָרגאַניזירט אַנ'אַקציע געגען דער דיפֿטעריט־קראַנק־הייט. עס וועלען דורכגעפֿיהרט ווערען אומזיסטע געגען־דיפֿטעריט אימפֿונגען יעדען מיטוואָך אין די לאָקאַלען פֿון די שטאָטישע סאַניטאַר־אַמטען. די דאָ־זיגע אימפֿונגען פֿערהיטען פֿאַר דער דיפֿטעריט־קראַנקהייט אויפֿ'ן גאַנצען לעבען און זיי זענען נישט שעדליך פֿאַר'ן געזונד. די סאַניטאַר־אַמטען גע־פֿינען זיך: אַלעקסאַנדער גאַס 37, פּי־

ראַמאָוויטש 10, זשעראָמסקי 4, קאָפּער־ניקא 19, פּזשעיאַזד 86, סאָסנאָווא 1, וואָלטשאַנסקא 251, באַזאַרנא 4. די אימפֿונגען ווערען אין טייל אַמטען געמאַכט פֿון 10 ביז 11 פֿאַרמיטאָג און אין מאַנכע פֿון 2 ביז 3 נאָכמיטאָג.

—:0:—

זעלבסטמאָרד

אין טויער פֿון וועסאָלאַ 18 האָט זיך פֿערסמ'ט א יונגע פֿרוי. די פּאָגאָטאָ־וויע האָט זי אָפּגעפֿיהרט אין שפּיטאָל. ווער די זעלבסטמערדערין איז ווייסט מען נישט.

זעלבסטמאָרד צוליב נויט

(§) זאָפֿיאַ פּיעטרושאַנסקאַ (פּראַנ־טשישקאַנער 67) האָט צוליב אַרבייטס־לאָזיגקייט זיך פֿערסמ'ט מיט קאַרבאָל אין א שווערען צושטאַנד איז זי אָפּגע־פֿיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

רעמאָנטען איז וואוינונגען

(מ) א דאַנק דער איניציאַטיוו פֿון דער וואוינונגס־אינספּעקציע ביים לאָד־זער מאַגיסטראַט, זענען אין 1930 דורכ־געפֿיהרט געוואָרען 2169 רעמאָנטען אין לאָדזער וואוינונגען (אין 1929 — 1997 רעמאָנטען).

ווער וועט זיין יודישער וויצע־פּרעזעס פֿון לאָדזער שטאָט־ראַט?

(ב) מיר דערוויסען זיך, אַז ביי די אָנהענגטעסטע וואַהלען פֿון פּרעזידיום פֿון לאָדזער שטאָט־ראַט, וועט פּרעזעס אינ־זשעניער האַלצנרעבער זיך אָפּזאָגען ווײַ־טער איבערצונעהמען דעם אַמט פֿון פֿאָרזיצענדער פֿון שטאָט־ראַט. פּ.פּ.ס. וועט אַרויסרוקען אויפֿ'ן דאָזיגען אַמט

דעם געוו. רעפּ. ראַטמאַן קאָוואַלסקי. אויפֿ'ן אָרט פֿון געוועזענעם וויצע־פּרעזעס וועט ווערען אָנגערופֿען אַלס קאַנדידאַ־טען די ראַטמענער ד"ר טאָמאַשעווסקי (סאַנאַציע), אינזש. פּראַשקער (ציו־ניסט) און ביאַלער (מזרחי). וועגען דעם קומען נאָך פֿאָר בעראַטונגען.

עקזעקוציעס אויף פֿערלעגענע שטייערען

פֿון דער „זאַיענטשע" ביז דער עקזעקוציע דויערט 3 טעג

די לעצטע טעג האָט די לאָדזער פֿי־נאַנץ־מאַכט גענומען ענערגיש איינמאָה־נען די שטייערען. די צאָהל עקזעקוציעס זענען אונגעהויערע. די עקזעקוציעס ווע־רען קודם כל געמאַכט אויף שטייער־חובות. רערבײַ ווערען דורכגעפֿיהרט

אויסערזוכונגען פֿון די האַנדעלס־ביכער פֿאַר 4, 5 און 6 יאָהר צוריק. פֿון דער „זאַיענטשע" ביז דער עקזעקוציע גיט מען דעם שטייער־צאָהלער נאָר 3 טעג צייט צו בעצאָהלען, בעת עס קומט 7 טעג.

טעאַטער און קונסט

3 פּאָפּולערע פֿאָרשטעלונגען פֿון דער „יודישער טעאַטער סטו־דיע" אין „הזמיר"

אויף די לעצטע פֿאָרשטעלונגען פֿון דער „יודישע טעאַטער סטודיע" אין „הזמיר" זענען אַראָפּ מיט'ן גרעסטען ערפֿאָלג. דאָס שפּילען פֿון די סטודיאַני־טען שטעהט אויף א הויך, וואָס בעפֿ־רידיגט דעם בעסטען טעאַטער־עולם.

די „יודישע טעאַטער סטודיע" האָט בעשלאָסען צו געבען דריי פּאָפּולערע פֿאָרשטעלונגען: פֿרייטאָג שלום עליכם'ס קאָמעדיע „די גאָלדגרעבער" שבת און זונטאָג צום דריצענטען און פֿערצענ־טען מאָל י. ל. פּרץ'ס „אין פּאָליש אויף דער קייט" פּרייזען פֿון בילעטען זע־נען פּאָפּולערע פֿון 50. גר. אָן.

די יודישע טעאַטער סטודיע, וועלכע האָט זיך קונה־שם געווען מיט די צוויי גרויסע אויפֿפֿיהרונגען פֿון שלום עליכם און י. ל. פּרץ, גרייט איצט צו אַ ניי גרויס ווערק פֿון ש ל ו ם א ש. די פּרו־בען געהען צו זעהר אינטענסיוו.

היה'לע גראַבער'ס קאָנצערט פֿאַר קינדער אָפּגעלעגט

היה'לע גראַבער'ס קאָנצערט פֿאַר קינדער, וואָס איז געווען בעשטימט אויפֿ'ן קומענדיגען מאָנטאָג, איז גע־וואָרען אָבגעלעגט.

די אַטראַקציע פֿון הײַיעהריגען באַל־מסקע

היינטיגען שבת־צונאַכטס וועט אין „פֿילהאַרמאָניע" פֿאָרקומען א גראַנדיע־זער באַל לטובת דער געזעלשאַפֿט „אוזדראָווויסקאַ". דער באַל־קאָמיטעט גרייט צו א רייה וויכטיגע אַטראַקציעס.

אַנ'ענדע מיט די זנאַכאַרעס

(ב) די אַדמיניסטראַטיווע מאַכט האָט אונטערגענומען שריט צו מאַכען אונ־שעדליך די זנאַכערעס פֿון לאָדז און אומגעגענד.

א שדכן פֿיהרט צונויף א מיידעל מיט איהר פֿערפֿיהרער

אַ פּיינליכע סצענע, וואָס איז זיך די טעג פֿערלאָפֿען

אין עטאָט דערציעהלט מען איצט א טראַגי־קאָמישע געשיכטע וועגען א יודיש מיידעל, וועלכע האָט זיך געלאָזט רעדען א שידוך מיט איהר... פֿערפֿיהרער.

די געשיכטע שטעלט זיך פֿאָר אַזוי: דאָס מיידעל ז. האָט זיך פֿאַר צוויי יאָהר זומער בעקענט און א דאַטשע־אָרט מיט א יונגערמאַן און ביידע זענען זיך שטאַרק געפֿעלען געוואָרען.

מיט דער צייט איז דער יונגערמאַן געוואָרען אַנ'אָפֿטער איינגעהער צו דעם מיידעל און שטוב, פֿלעגט דאָרט עסען און טרינקען. די פֿריינדשאַפֿט איז שוין דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז ער האָט זיך גאַנץ אָפֿט נישט געשעהמט צו נעהמען כליינע הלוואה'לעך נישט אָפּצוגעבען...

פּרל. ז. האָט איהם אָבער אַלץ מוחל געווען, גלויבענדיג, אַז דאָס איז איהר אמת'ער בעשערטער. זי האָט איהם אַפֿילו בשתיקה, הינטער די עלטערנס וויסען, געקויפֿט א גאָלדענעם זייגער מיט א קייט און נאָך אַנדערע מתנות.

דערווייל האָט זיך דער יונגערמאַן דערוויסט, אַז זיינע קומענדיגע שוויגער־

עלטערן זענען נישט קיין פֿערמעגליכע מענשען. מ'קען נאָר פֿון דעם, וואָס קינדער שיקען פֿון צייט צו צייט פֿון אַמעריקא.

דער יונגערמאַן האָט זיך אַרומגעזעהן: א ביסעל צו שפּעט... דאָך האָט ער לאַנג נישט געמאַכט און נעלם געוואָרען.

עס זענען אַריבער וואָכען אין חדשים. די פֿערפֿירטע כלה האָט זיך שוין אָפּ־געוועהנט פֿון איהר חתן און איהם כמעט ווי פֿערגעסען.

ערשט מיט עטליכע טעג צוריק איז געקומען צו ז.'ן א שדכן און פֿאָרגעלייגט א וואוילען יונגערמאַן פֿון אַנשטענ־דיגע עלטערן, א גרויסען „קאָמערסאַנט" הכלל מיט אַלע מעלות.

פּרל. ז. האָט זיך געלאָזט איינרעדען און מ'האָט אָפּגערעדט דעם ערשטען „שוי".

א זייגער 9 אָוונט האָט דער שדכן געשפּאַצירט מיט'ן חתן. אויף דער אָפּ־געראַמטער גאַס הין און צוריק. ס'איז אויך אַנגעקומען די כלה, אויסגעפּוצט און עסיג און און האַניג.

באַלד האָט זיך אָבער אָפּגעשפּילט א פּיינליכע סצענע. פֿרייליין ז. האָט בע־מערקט, אַז דער חתן איז איהר פֿער־פֿיהרער. זי האָט אָנגעהויבען שרייען און ווייען, איהם אָנגעכאַפּט פֿאַר'ן כאַלנעריק און געפֿאָדערט צוריק דעם גאָלדענעם זייגער און דאָס אויסגעבאָרגטע געלד.

ס'איז געוואָרען א גרויסער טומעל מיט אַנ'אַנלויף. דער שדכן האָט אָבער אַריינגעפֿיהרט דאָס יונגע פּאָר און א טויער און דאָרט האָט מען „קאָנפֿע־רירט" ביז א האַלבע שעה צייט.

דערנאָך איז מען זיך פֿונאַנדערגעגאַנ־גען רוהיג־ערהיגט. ווי אַזוי דער ענין איז ערלעדיגט געוואָרען איז געבליבען אונ־בעקאַנט.

—:0:—

איבערגעפֿאַהרען א מיידעל

אויף דאָלנאַ גאַס (באַלוט) האָט אַנ'־אויטאָ איבערגעפֿאַהרען די 9־יעהריגע אסתר מעסינג, אַ וועבער־קינד. זי איז אָבגעפֿיהרט געוואָרען אין „אַננאַ מאַרי־יאַ" שפּיטאָל. דער שאָפֿער איז אַרעס־טירט.

די פֿרוי

ראָמאַן פֿון א. י. גראָדזענסקי

(59־טע פֿאָרטזעצונג)

הינטער'ן טיר האָט רייזעל געהערט דאָס לאַכען פֿון ביזאָוועקגעהענדיגע:

— אַנ'אַנדער האָט זיך איהר געוואָלט כאַ, כאַ, כאַ...

— האָטס איהר געדאַרפֿט אונטער־טראָגען טאַקי אַנ'„אָרדער", אַז זי זאָל האָבען צו געדענקען.

דערנאָך האָט זי געהערט אַ הידושען פֿון פֿערד און אַ רעש פֿון אייזערנע רע־דער.

די מאַמע האָט געבראָכען די הענט:

—די לעצטע שטיקעלעך וועש... לעצ־טע...

און דער גאַלטינגער שטילקייט האָט אַרומגעשוועבט די שוצלאָזיגקייט, די אומבעהאָלפֿענקייט פֿון די מענשען. בלויז דערפֿאַר, וואָס זיי זענען יודען; איבערגענעבען אויף הפֿקרות און ווילדע אונגעזינקטען פֿון קאָזאַקען, האָט זי מיט אַמאָל דערשפּירט, פּונקט ווי זי וואָלט געלעבט מיט אַ יאָהר טויזענט צוריק.

— און קיין זעלבסטשוץ איז דאָ גאָר נישטאָ? — האָט זי אַ פֿרעג געטון זיך אַליין און געשוידערט פֿון געדאַנק, אַז אויך איהר לעבען איז דאָ הפֿקר; אַז יע־דע מינוט קען זי פֿאַלען אַ קרבן פֿון אַ רוצחים אויפֿוועקען די שרעקעדיגע און

קאָזאַקס אַ תאוהשן קאַפּריז.

די מאַמע האָט געגנשטערט די פֿער־בלייבענע זאַכען און געקרעכצט:

— גאָרנישט האָבען זיי איבערגעלאָזט

— אַלץ האָבען זיי צוגענומען.

— איך וועל מאָרגען געהען צום קאָ־מענדאַנט מעלדען, — האָט רייזעל גע־טרייסט דער מאַמע'ן.

גאָט בעהיט! וואָס רעדסטו? — איז די מאַמע אַ דערשראָקענע אויפֿגעשפּרונ־גען. — דער קאָמענדאַנט קען דאָך היינט אַרעסטירען אויך. ס'איז דאָך איין חברה.

דערשלאָגענע, דערדריקטע האָט מען זיך געלייגט און בעט, אָבער נישט גע־קענט איינשלאָפֿען. די הערצער האָבען געקלאַפּט, ווי אויפֿגעשראָקענע פֿויגעל־עך, זיך געוואָרפֿען און אָנגעשטעלט.

ווען נישט ווען פֿלעגט זיך דורכרייסען פֿון גאַס אַ שאַרפֿער געשריי:

— ראַטעווטע! (ראַטעוועט!)

— טאַטעלעך, — האָט די מאַמע גע־בראָכען די הענט, — וואָס טוען זיי דאָרט?

רייזעל האָט נישט געקענט איינשלאָפֿען. זי האָט געוואָלט אַרויסלויפֿען און נאָך עפּעס אויפֿטון, זיך קעגענשטעלען די

רופֿען זיי צו אַ ווידערשטאַנד, נישט לאָ־זען זיך אַזוי ווי שאָף בערויבען. וואָס? ס'איז שוין הפֿקר אַ וועלט? וואו איז דאָס געזעהען געוואָרען, אַז אַ גאַנץ שטעטעל זאָל זיך נישט קענען קעגנ־שטעלען אַ הייפֿעל כוליגאַנעס.

טרויעריגע מחשבות האָבען בעהערשט רייזלען. לעבט אַזוי אַ גאַנץ פֿאָלק אָן שוץ, אָן חילוק. יעדער ליאָדער קאָזאַק איז אויף איהם אַ בעלעבאָס מיט'ן פּוס, מיט דער נאַגאַיקע, ווי שיקט זיך עס!

אויף מאָרגען פֿריה, ווען רייזעל איז אויפֿגעשטאַנען, האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די קאָזאַקען זענען נעלם געוואָרען פֿון שטעטעל, און אַז אין שטעטעל גע־פֿינט זיך אַ חברה אַזאַ, וועלכע רופֿען זיך „מאַכנאָווצעס" און גיבען זיך אָן אַלס אַנאַרכיסטען.

ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז ער־געץ אין גוקאַפּאָליע האָט איינער מיט'ן נאָמען מאַכנאָ אויפֿגעהויבען אַ פֿאַר־טיזאַנישען אויפֿשטאַנד קעגען די ווייסע און טויל. ער פֿלעגט זיך אַריינרייסען אין אַ דאָרף, אין אַ שטעטעל, אַרויסטריי־בען די ווייסע, אַפֿזוין עטליכע טעג, ביז די ווייסע פֿלעגען זיך אַריינרייסען און אַ צווייטער שטעטעל. ער פֿלעגט זיך שרעק

ליך שרעקליך נוקם זיין אָן די ווייסע אָפֿיצירען און זיי אויפֿ'ן אָרט דערשיי־סען. אויף די איינוואוינער פֿלעגט ער אַרויפֿלייגען אַ שרעקליכע קאָנטריבוציע און צונעמען ביי זיי אַלץ.

ביי רייזלען אין הויז האָבען די מאַכ־נאָווצעס פֿערנומען צוויי צימערען אויף אַ קאַנצעלאַריע.

דאָס זענען געווען דאָרפֿישע פּויערים פֿון פֿערשיידענע עלטער, אָנהויבענדיג פֿון זיבצען אַכצען־יאָהריגע און אויסלאָזענ־דיג מיט פֿערציג־פֿופֿציג יאָהריגע. דאָס זענען אַלץ געווען אומצופֿרידענע עלע־מענטען פֿון די פֿון די באָלשעוויקעס, פֿון די דעניקינצעס. קיין יודישע אַנאַר־כיסטען זענען זיי נישט געווען. בלויז די אַנאַרכיסטישע אידעאָלאָגען פֿלעגען זיך בענוצען מיט זיי, צו קענען דערווייל רוהיג פּראָפּאַגאַנדירען זייער אַנאַרכיס־טישע פּראָגראַם פֿון „נעם און טייל".

— אַ טויט די בורזשוען — האָבען זייערע אינטעלעקטואַלען געדרעדט צו די דאָ־זיגע פּויערים, — נידער מיט יעטווי־דער מאַכט! אַ פֿרייע געזעלשאַפֿט. מיר אנערקענען נישט קיין שום מאַכט!..

דאָס ערשטע, וואָס זיי האָבען איינגע־פֿוהרט איז געווען צו בעפֿרייען פֿון די שטעטלישע טורמעס די אַרעסטירטע און אָוועקלאָזען די טורמעס מיט'ן פֿייער.

— נידער מיט די טורמעס! זאָל לע־בען די פֿרייהייט. — האָבען זיי געפּרע־דיגט.

דערפֿאַר, אַז זיי האָבען וואו געזאָגט אַ „ווייסען" מיט עפּאַלעטען האָבען זיי

איהם אויסגעטון נאַקעט און איהם דער־שאָסען אין צערעמאָניעס.

אָבער זיי האָבען זיך אויך פֿערנומען מיט רויב, באַטש גערויבט האָבען זיי נישט בלויז ביי יודען, נאָר ביי אַלעמען.

— נעהם. וואָס דו דאַרפֿסט פֿאַר דיין געזינד, אָבער נישט מעהר, — האָט זיי מאַכנאָ דערלויבט. — דאַרפֿסט אַ העמד, אַ בגד, אַ מאַנטעל — נעהם אָבער צו איינציגע. טאָמער נעמסטו איבעריגע — ביסטו אַ באַנדיט און דיר קומט דער־שיסען. און נעהם דאָס נישט בלויז ביי יודען, נאָר ביי אַלעמען, ווער עס האָט איבעריג — וויפֿיל אַ מענש בעדאַרף.

דאָס איז געווען די מאָס פֿון דערלויב־טען רויב.

די רעדנער פֿון די מאַכנאָווצעס האָ־בען פֿערענטפֿערט ווייטערע מעשים:

— מיר האָבען נישט קיין מאַכט, וועל־כע זאָל אונז בעזאָרגען מיט אַלעם נויּ־טיגען — מוזען מיר נעמען אַליין.

האָט מען אָבער נישט געהיט „היי־ליג" דאָס געבאָט פֿון מאָס. דער יצר הרע איז שטאַרקער געווען ביי די דאָזי־גע מענשען פֿון געבאָטען און טעאָריעס. און מען האָט גענומען מעהר ווי פֿיל מען האָט געדאַרפֿט.

— קעגען וועמען קעמפֿט איהר? — האָט רייזעל אַ פֿרעג געטון איינעם פֿון די מאַכנאָווצעס.

יענער האָט אַ ווינש געטון דעם שווייס פֿון שטערען און מיט אַ באַס גע־ענטפֿערט:

— וואָס הייסט קעגען וועמען? קעגען

דער באַנדע גענעראַלען.

— נו, און נאָכדעם?..

— וואָס הייסט נאָכדעם? מיר וועלען איינפֿיהרען אַנ'איינענע מלוכה, אַנ'אַנאַר־כיסטישע...

— און די באָלשעוויקעס?...

— אויב זיי וועלען אונז שטערען וועלען מיר אויך קעגען זיי קעמפֿען...

— נו, און אָרדנונג?...

— אָרדנונג וועלען מיר איינפֿיהרען. בעסערע ווי די בורזשוען און די ווייסע אָפֿיצירען, וואָס זשע רעדען, אַז מען שמייסט די פּויערים און די דערפֿער איז אַ בעסערע אָרדנונג? „באַטקאָ" מאַכ־נאָ ווייס שוין וואָסער אָרדנונג איינ־צופֿיהרען...

דער פּויער האָט געקנאַקט שמעט־קעס און געווען צופֿרידען פֿון זיין אויפֿ־קלערען דער יודישער מיידעל דעם „זין" פֿון זיין קאַמף.

— אָט האָב איך פֿריהער אַראָפּגע־שלעפּט ביי אַ ווייסען אָפֿיצער זיינע לאַמפּאַסען האָט ער ביי מיר געמאַכט אַ נאַקעטער, ווי בער... ער האָט אָוודאי נישט איין יודישקע מאַכט געווען דעם דאָזיגער קאַנאַליע.

ער האָט נאָך אַלץ געקנאַקט מיט די שעמעטשקעס און די שאַלאַכץ איז גע־פֿלויגען פֿון זיין מויל ווי אַ האָגעל רײַ־לען און געזוכט. זי האָט זיך אָפּגערוקט פֿון איהם.

(המשך קומט)

פּערשאָלטען בלוט

גרויסער שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער היינטיגער צייט

(130 פאָרטזעצונג)

— ווי? דו מיינסט, אַז אַלפרעד'ס טויט קען מען צו־שרייבען אַנ'אומגליקליכען פאַרפאַל? פערגעסט נישט, אַז עס זענען דאָ בּאַווייזען, וואָס זאָגען, אַז עס איז בעגאַנגען געוואָרען אַ פערברעכען.

— אַך, איך ווייס אַליין נישט. וואָס איך זאָל טראַכטען, אָבער איך האָף, אַז אַ גענויע אונטערזוכונג וועט אַלץ פעסטשטעלען. — האָט אַדעלהייד געענטפערט.

פלוצלינג האָט זיך דערהערט עטליכע לייכטע קלעפּ אין דער טיר. באַלד דערויף איז אַריינגעקומען אַ דינער און געמעלדעט:

— הער גראַף געץ!

— אַך, פיהרט איהם אַריין אין אויפנאַהם־צימער.

— ענטשולדיגט, גנעדיגער הער, דער הער גראַף בעט, איהר זאָלט איהם דאָ אויפנעהמען. ער שטעהט שטאַרק צו, — האָט דער דינער געענטפערט און זיך אָפּגערוקט אין אַ זייט.

אין זעלבען אויגענבליק האָט זיך דער גראַף געץ בעוויזען אויף דער שוועל.

דער גראַף איז געווען זעהר אויפגערעגט. זיינע אויגען האָבען געגלאַנצט און זיין פּנים האָט געברענט.

— ענטשולדיגט, הער ראַזען. איהר וועט מיר מוחל זיין, גנעדיגע פריילין, וואָס איך בין אַזוי אונערוואַרטעט דאָ אַריינגעקומען. איהר זעהט, איך בין שטאַרק אויפגערעגט. איהר האָט געהערט, וואָס אין דער פערגאַנגענער נאַכט האָט פּאַסירט?

— די פערגאַנגענע נאַכט? וואָס איז געשעהן, הער גראַף? — האָט דעם באַנקיר'ס טאָכטער אויסגערופען מיט אַ ציטערדיגער שטים און איהרע אויגען האָבען זיך מיט ערוואַרטונג איינגעגראָבען אין פּנים פון יונגען גראַף.

— וואָס, איהר האָט נאָך נישט געהערט, אַז די וואוינונג פון צרעסטירטען פעלד האָט אָפּגעברענט? — האָט גראַף געץ אויסגערופען.

— ווי? אָפּגעברענט? — האָבען ביידע, דער באַנקיר און די טאָכטער, זיך אָפּגערופען.

— יאָ, אַזוי איז עס. מען זאָגט, אַז בעלאַ, פעלד'ס טאָכטער, האָט אונטערגעצונדען די וואוינונג און ג'וואַלט געפינען דעם טויט אין די פלאַמען.

אַ געשריי האָט זיך אַרויסגעריסען פון אַדעלהייד'ס מויל. אויך דער באַנקיר האָט פון איבערראַשונג אויש אַ טאַנץ געטון.

— איהר זענט געווען אַזוי איידעל אין האָט זיך אָנ־גענומען פאַר די פערלאָזענע, און אויב איך האָב נישט קיין טעות, האָט איהר אויך צוגעזאָגט בעלאַ'ן, זי היינט פון איהר טריבער וואוינונג אַרויסצונעמען?

— יאָ. און בעלאַ האָט מיר צוגעזאָגט צו וואַרטען און נישט פערצווייפעלט צו ווערען, דאָך — איז זי אַריינגעפאַלען אין שרעקליכען יאוש. — האָט די יונגע דאַמע געענטפערט.

— וואָס? בעלאַ האָט אייך פערשפּראָכען נישט צו בעגעהן קיין שום שריט נעגען זיך אַליין? — האָט גראַף געץ געזאָגט מיט מיטגעפיהל.

— יאָ, יאָ, ווען איך בין געווען ביי איהר, איז זי שוין געוואָן שרעקליך פערצווייפעלט און זי האָט גערעדט פון טויט. איך האָב מורא געהאַט, אַז ס'קען פּאַסירען דאָס ערגסטע. דעריבער האָב איך זי געבעטען צו האָבען פער־טרויען אין דער גערעכטיגקייט און נישט צו לעגען קיין האַנד אויף זיך. זי האָט מיר געגעבען אַ וואָרט.

— אויב אַזוי, גנעדיגע פריילין, גלויב איך נישט, אַז בעלאַ האָט אונטערגעצונדען דאָס הויז. — האָט דער גראַף אויסגערופען מיט אַנ'איבערגעצייגטען טאָן.

— איהר גלויבט עס נישט?

— ניין, ניין, עס איז נישט מעגליך. איך האָב די טאָכ־טער פון אַרעסטירטען געזעהן און האָב גערעדט מיט איהר און איך גלויב נישט, אַז זי איז פעהיג צו ברעכען איהר וואָרט. גנעדיגעס פריילין, בעלאַ איז נישט קיין אונטער־צינדערין און נישט קיין זעלבסטמערדערין.

— אָבער, הער גראַף, איהר וועט ענטשולדיגען, וואָס איך וועל זיך וואונדערן איבער אייער מיינונג. איך האַלט פאַר מעגליך, אַז דאָס יונגע מעדעל איז פון פערצווייפלונג יאָ געוואָרען אַ זעלבסטמערדערין און אַנ'אונטערצינדערין, — האָט דער באַנקיר זיך אָנגערופען.

— ניין, ניין, איך גלויב עס נישט. ווער עס האָט איינ־מאָל געזעהן דאָס שעהנע, עהרליכע געזיכט פון דעם דאָזי־גען מעדעל, וועט נישט גלויבען, אַז זי איז פעהיג צו אַזאַ טאַט. זאָגט איהר, גנעדיגע פריילין, גלויבט איהר עס? — האָט זיך דער גראַף געווענדעט צום באַנקיר'ס טאָכטער.

— מיין גאָט, איך ווייס באמת נישט, וואָס איך זאָל זאָגען דערצו. איך האָב אויף בעלאַ'ס וואָרט פעסט געבוים, איך האָף, אַז איך וועל זי היינט זעהן און דאָ אתערפיהרען.

— יאָ, בעלאַ האָט אויך מיט מיר גערעדט דערוועגען, גנעדיגע פריילין, און דאָס גיט מיר אַ גרונד אָנצונעמען, אַז אַ האַנד פון נקמה האָט געמאַכט אַ פייער אין הויז.

— הער גראַף, דאָס איז אַ מאָדנער פערדאַכט! — האָט דער באַנקיר אויסגערופען.

— אום גאָטעס ווילען, הער גראַף, עס איז דאָך שרעק־ליך! — האָט אַדעלהייד געזאָגט.

— ווער האָט דען געהאַט אַנ'אינטערעס אונטערצו־צינדען דאָס הויז? — האָט דער באַנקיר געפרעגט.

— אַ שונא! אַ געהיימער שונא! אפשר האָט מען נע־לויערט אויף דעם לעבען פון דער יונגער דאַמע? — האָט דער גראַף געענטפערט.

— אַך, גאָט! — האָט אַדעלהייד געזיפצט און דאַן זיך אָנגערופען:

— הער גראַף, איך ווייס נישט פאַרוואָס, אָבער איך בין מסכים מיט אייך.

(פאָרטזעצונג קומט).

„ו. י. ז. א.“

היינט מיטוואָך, דעם 21-טען ד. ח., 9 אַ זייגער אָוועגד אויפ'ן וועכענטליכען טעע-אָוועגד וועט האַלטען אַ רעפעראַט אין לאָקאַל פון „וויזאָ“ (שענקעוויטשאַ 26)

פרוי ד"ר פעליציאַ פינעס

א. ד. ט.: „די בעדייטונג צון דעד פאַר-שול פאַר דער ענטוויקלונג פון קינד“. אַריינגאַנג פאַר מיטגלידערינס און אַריינגעפירטע געסט אומזיסט.

Komplet Freblowski

prowadzony w języku **polskim i hebrajskim** przez pierwszorzędną freblankę, został otwarty. Ogólne kierownictwo spoczywa w ręku

p. Sulamity Poznańskiej

(byłej kierow. szkoły języków i nauk handlowych)

Zapisy przyjmuje kancelarja od 9—1 p. p.

S. Poznańska, ul. Magistracka № 20.

UWAGA: Rutynowana nauczycielka udziela lekcyj gry fortepianowej. Pianino na miejscu.

Dr. med. H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגעריש קראַנקהייטן
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-08
נעהמט אָן פון 8—10; 5—8 אָוונד

Dr. A. Mazur
וסכאַדניאַ 67, טעל. 166-01
נעהמט אָן פון 10 — 1.30 און פון 4 — 6 אָוונד

P. Z. Gliksman, Łódź
Zawadzka 16a. Tel. 164-47.

אַ בעסערער יונגערמאַן

קאָן בעקומען געלעגענהייטליך לאַזשי ביי אַנ'אינטעליגענטער פאַמיליע. צו ערפאַהרען אין אַדמיניסטר. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט“ אונטער „M. W.“

קלאַוויר-לעקציעס

אַ רוטינירטע פּיאַניסטין. געענדיגט דעם קאָנ־סערוואַטאָריום האָט נאָך איינינגע פרייע שעה גיט לעקציעס פאַר אַ צוגענגליכען האָנאָ־ראַר. פאָרטעפּיאַן אויפ'ן אָרט.
פיראַמאָוויטשאַ 3 ביימאָוויטש 312

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע ניט.
זאַוואַדזקאַ 19 1 שע, פר

האַנדעלס־פּאַטענטען 1931

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס“
זאַכאָדניאַ 36, טעל. 108-47.

וויכטיג פאַר דאַמען!

נאָר פאַר 2.50 זל.

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען - הימען נאָך דער לעצטער פאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַר־בייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט דעם אַדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס־פערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
„TOLA“

דאַמען-פאַסאָנען

פון אַלטע פילץ-היט אָהן אונטערשייד מענער־אָדער דאַמען-היט, מאַך איך די שענסטע פאַ־סאָנס [illegible] אין פיינסטער אויס־פיהרונג צו שטאַרק ביליגע פּרייזען.

קינאָ
ZACHĘTA
זגיערזשער־גאַס 26.

היינט און ווייטערדיגע טעג!

אַ זעלטען פילם-קונסט-ווערק! — אַ פילם, וואָס פער שבור'ט

ליבע-שמער פון די נאַכט

דראַמאַ פון הערצער און גרויסע ליידענשאַפטען לויט דער אויסגעצייכענטער נאָוועלע פון ג. קרייצלער, רעאַליזאַציע פון גלענצענדען אייראָפּעאישען רעזשיסער Wiktor Jansen
די הויפט-ראָלען קרעאירען:
J. Stüwe, Lil Dagover, Aleksander Murski

אויסגעצייכענ. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון י. סטעפאַנסקי
אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכ־מיטאָג. — שבת, זונטאָג, און הגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.
דער זאַל איז גוט געהייצט.

די שענסטע פאָטאָגראַפישע אויפנאַמען

און סאָלידע אויספיהרונג איז נאָר אין דעם ערשטקל. קונסט - פאָטאָגראַפישע אַטעליער

„PARISIEN“

אינהאַבער: ה. בראָקאַ, לאָדז, פראַנציסקאַנער № 30

עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אַרבייטען, וואָס אַנבעלאַנגט צו פאָטאָגראַפיע, צ. ב. רעפּראָדוקציעס פון מאַלער - בילדער, מאַשינען-פּלענער, אַרכיטעקטור, פאַבריקס-לאָקאַלען, אינערן און אויסערן-אויפנאַמען, פּעראַיינס-בילדער, גרופּען, בעלער, באַנקע־טען, אַרטיסטישע קרייזען, אַמאַטאָרען-פאָרשטעלונגען א. אַז. וו.
אַלע אויפנאַמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פּערזענליך.
ספּעציאַליטעט פון פּאָרטרעטען, ווי אויך אַ גרויסער אויסוואַהל פון פּערשידענע ראַהמען, צו זעהר ביליגע פּרייזען.
צופאַהר מיט די טראַמווייען 1, 6, 14.
מיט אַכטונג
Zakład Fotograficzny
„PARISIEN“
wł. H. SROKA
Łódź, Franciszkańska 30

מעכאַנישע שלאָסעריי און ווייסעריי

J. Reder, Łódź

Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)

נעמט אָן פערשידענע שלאָסעריי-אַרבייט און אויטאָגענישע שוויסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריוואַט-וואוינונג גדאַנסקאַ 20. וו. 17.

האַנדעלס-קאָרעספּאָנדענץ

פּוילישע, דייטשע, פראַנצויזישע, ענגלישע

ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס“
זאַכאָדניאַ 36
טעלעפאָן 108-47

SOK CZOSNKOWY

żadne lekarstwo!
To żaden środek tajemniczy!
Niesfałszowany produkt natury, oddawna ceniony jako środek dietetyczny. Zapobiega zwapnieniu żył, obniża wysokie ciśnienie krwi i usuwa zaburzenia przemiany materji. Sok czosnkowy Dr. Casparego sprzyja trawieniu, wydziela z organizmu szkodliwe substancje trujące i działa odświeżająco i wzmacniająco na cały organizm.
1 butelka 7 zł. 3 butelki 18 zł.
Dr. Caspary i S-ka, Gdańsk. oddz. 171

אַ שניט-לאַגער

וואָס געפינט זיך אין לידזבאַרק אויף פּאָמערן ביים הויפּט-מאַרק מיט 2 גרויסע וואוינונגען פון זאָפאָרט צו פערמיטען אָדער צו פערקויפען. עווענטועל זוך איך אַ שותף מיט אַ קאַפּיטאַל ביז 20,000 זלאָטיס.
Roman Bożenski, Lidzbark Pom.
Plac Hallera 25.

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש

אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אַנ־געוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ

פּעטריקאָווער 17

2-טער הויף פאַרטער

דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזולעס און זאַ־בעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען אין משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען פּאַטענטער, ווי אויך אין קאַמיסאַריאַט-זשאַנדו, וועקסעל-אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות-אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינטערציזיעס, אַקטן, דאַראַוויונעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עווענ־טועל מיט אַנ'אַדוואָקאַט.
די איינציגע טאָכטער פון ישראל מאַנעלאַ
2-טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאַדניאַ 52, טעל. 148-79.
בעמ.: דאָס ניי - „געבאַקענע“ מאַנעלאַ־ביוראָ אויפ'ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט'ן לאַנג-עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך
אין צווייטען הויף פאַרטער
טעלעפאָן 148-79

אכטונג!

איך מאַך בעקאַנט, דאָס איך בעשעפטיג מיך ווייטער מיט אונטערריכט ערטיילען: די פּוילישע און דייטשע שפּראַך גרינדליך. בוכ־האַלטעריע, קאָרעספּאָנדענץ און מאַשינשרייבען. אַלגעמיינע געגענשטענדע. פּאָרבערייטונג אין מיטעל-שולען. קאָרעפּעטיציע אין ענצעל און גרופּענוויז, ספּעציעלע מעטאָדע פאַר שוואַך ענטוויקעלטע און גייסטיג-שוואַכע קינדער מיט גוטען ערפאָלג. פּריוואַט-לעהרער
ג. גרינבוים,
קאָנסטאַנטינער 46, לינקע אָפיצינע 1 שטאָק.

וויכטיג פאַר די, וואָס געלד איז ביי זיי טייער!

איך קויף מעבעל, דיוואַנעס, שרייב־מאַשינען, אַנציגער און פערשידענע גע־גענשטענדע. כ'צאָהל די בעסטע פּרייזען.
שענקעוויטשאַ 23 אין מעבעל-געשעפט
י. ווייצמאַל
בעמ.: ביי מיר איז שטענדיג אויף לאַגער שעהן מאָדערנע מעבעל ביליג.

אַ אייזערנע קאַסע

אין אַ גוטען צושטאַנד קאָן מען קויפען געלע־גענהייטליך אין ראַדאָם פאַר אַ צוגענגליכען פּרייז. אָפערטען אין רעדאַקציע פון „ראַדאָמער־קעלצער לעבען“, ראַדאָם, שוואַרליקאָווסקאַ 20 אָדער געגוי זיך צו ערפאַהרען ביי ע. עהרליך גדאַנסקאַ 5.

צו פערמיטען

אַ לאָקאַל פון 4 פענסטער אין ערשטען שטאָק פּאָמאָרסקאַ 17. צו ערפאַהרען ביים וועכטער אָדער טעלעפאָן 206-49.

אכטונג סוחרים און פאַבריקאַנטען!

אויב איהר האָט אַ פּראָטעסטירטען וועקסעל, גיט זאָפאָרט איבער דעם ווינדיקאַציע-ביוראָ
פּיעטריקאָווע 50
בעמ.: קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה.

אַ יונגערמאַן זוכט אַרבייט

פאַר אַ פאַר זלאָטיס וועכענטליך.
הלל וויקינסקי, פייפער'ס גאַס 2.

הלא חכמה תקרא ותבונה תתן קולה

אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח ומעקש דרכיו יודע

איבער דעם זאָלסטו נאָר קומען אין ביוראָ
פון ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגען געוואָרען פון צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף פּיעטריקאָווער 17, לינקע אָפיצינע פּאַרטער, טעל. 124-95
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסענהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילנע, קאַרנע האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, וועגען דירות אין אורזשאַנד רעזשעמטשי. ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט אין משך פון 24 שעה.
מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ,
פּיעטריקאָווער 17, 1-טער הויף

Dr. med. St. Praport

Ginekolog Urolog

ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטן
נעמט אָן פון 6—8 אָוונד
גדאַנסקאַ 77a, טעל. 208-95
אין לעטשניצע „סאַניטאַס“, ציגעל-גאַס 29 פון 11 ביז 1 מיטאָג.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: [illegible]

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Ekspedjat B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 15.